

**ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДАНИЛА ГАЛИЦЬКОГО
Кафедра українознавства**

Надія Черкес

ФАХОВЕ МОВЛЕННЯ СТОМАТОЛОГА

**Завдання для самостійної роботи студентів 1 курсу денної
форми навчання другого (магістерського) рівня вищої освіти
галузі знань 22 «Охорона здоров'я»
спеціальності 221 «Стоматологія»**

Львів - 2023

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДАНИЛА ГАЛИЦЬКОГО
Кафедра українознавства

Надія Черкес

ФАХОВЕ МОВЛЕННЯ СТОМАТОЛОГА

навчально-методичний посібник для проведення практичних занять
та самостійної роботи зі студентами 1 курсу денної форми навчання
другого (магістерського) рівня вищої освіти
галузі знань 22 «Охорона здоров'я»
спеціальності 221 «Стоматологія»

Обговорено та ухвалено на
засіданні методичної
травня 2023 року)

Затверджено методичною
комісією факультету іноземних
студентів (протокол № 4 від 31
травня 2023 року)

Львів - 2023

УДК 811.161.2 (072)

Ч 45

Черкес Н. Д.

Фахове мовлення стоматолога: [навчально-методичний посібник для проведення практичних занять зі студентами 1 курсу денної форми навчання другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 22 «Охорона здоров'я» спеціальності 221 «Стоматологія»] / Н. Д. Черкес. Львів: Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького, 2023. 73 с.

Навчальний посібник містить вправи і завдання, орфографічні та стилістичні тренінги, які покликані забезпечити досконале володіння майбутніми стоматологами нормами сучасної української літературної мови та дотримання вимог культури усного й писемного професійного мовлення; сформуванню навички оперування фаховою термінологією у стереотипних ситуаціях спілкування; оволодіти прийомами підготовки та презентації публічного виступу, а також укладання, редагування і коригування наукових стоматологічних текстів, офіційно-ділової документації щодо особового складу, довідково-інформаційної та господарсько-договірної груп, професійної документації працівника стоматологічної клініки.

Практичні завдання з кожного розділу спрямовані на розвиток і вдосконалення лексично-граматичних, комунікативних умінь і навичок. Значну увагу приділено аналізу специфіки функціонування омонімів, паронімів, синонімів, іменників, прикметників, числівників, займенників, дієслів і дієслівних форм у фаховому мовленні. У завданнях проаналізовано і відображено складні випадки керування, основні синтаксичні особливості простого і складного речення у наукових і офіційно-ділових текстах. Приділено увагу питанням етикету усного і писемного мовлення лікаря-стоматолога. Низка вправ і завдань формують навички послуговування лексикографічними джерелами та іншою допоміжною довідковою літературою, необхідною для самостійного вдосконалення мовної культури фахівця. До кожної теми вміщено список рекомендованої літератури (основної і додаткової).

Адресовано студентам вищих навчальних закладів денної форми навчання зі спеціальності 221 «Стоматологія».

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Гонтарук Лариса, кандидат філологічних наук, доцент кафедри загального мовознавства Львівського національного університету імені Івана Франка.

Обговорено та ухвалено на засіданні методичної комісії кафедри
українознавства (протокол №1 від 31 серпня 2023 року)
Затверджено профільною методичною комісією гуманітарних дисциплін
(протокол №3 від 31 серпня 2023 року)

© Львівський національний медичний
університет імені Данила Галицького, 2023

© Надія Черкес, 2023

©Кафедра українознавства, 2023

*«Якщо є кілька лікарів, із яких один лікує травами,
другий – ножем, третій – словом,
передусім
звернися до того, хто лікує словом».*
Гіппократ

ПЕРЕДМОВА

Фаховий рівень будь-якого спеціаліста опирається на його вміння спілкуватися, адже спілкування завжди є живим контактом між людьми, здатним забезпечити не тільки результативність праці і розуміння між комунікантами, а й потенційне наукова та кар'єрне зростання. Мовна компетенція при цьому належить до визначальних чинників формування кваліфікаційного рівня.

У стоматологічній практиці, як і в інших галузях медицини, лікар повинен володіти не тільки глибокими спеціальними знаннями чи практичними навичками, не тільки вміти діагностувати стоматологічні недуги, але й могли передбачити і розпізнати невідкладні стани у різноманітних ситуаціях спілкування з хворими. Тут у нагоді стоматологу стає саме його професійне мовлення. І нерідко кваліфікація лікаря значною мірою залежить від уміння гнучко і правильно користуватися мовними багатствами, від рівня володіння мистецтвом переконувати і викликати довіру пацієнтів різних вікових категорій. Відомо, що предметом вивчення стоматології (із грецької: *stoma* – рот і *logos* – наука) є хвороби ротової порожнини та щелепо-лицьової ділянки. Для того, щоб обрати правильну стратегію лікування: терапевтичну, хірургічну чи ортопедичну, – стоматолог повинен уміти фахово проводити діагностично-ознайомчу бесіду з хворим, у ході якої швидкий добір необхідного лексичного, професійно доцільного мовного матеріалу стає очевидною запорукою успіху.

У цьому контексті університетський курс «Українська мова за професійним спрямуванням» є незаперечно потрібним і корисним для формування належних кваліфікаційних характеристик майбутніх фахівців-стоматологів.

Методичні рекомендації до практичних занять з української мови (за професійним спрямуванням) укладені, виходячи зі змісту чинної програми для вищих медичних навчальних закладів, з урахуванням передбаченої програмою кількості годин, відведених для аудиторного опрацювання та самостійної роботи студентів-стоматологів.

Структура самого професійного мовлення стоматологів опирається на комунікативні потреби (із відповідним добором мовно-стилістичних та граматичних засобів у тій чи іншій ситуації спілкування), когнітивні вимоги (при знанні та дотриманні норм української літературної мови) та волюнтативно-експресивні можливості, у тому числі доречні вербальні (безпосередньо словесні), паравербальні (мелодика голосу, його тембр, сила та гучність, темп та ритм мовлення, інтонування тексту/мікротексту, фразовий наголос) та невербальні (жести, міміка, коректність, тактовність, співчутливе, доброзичливе ставлення до пацієнта-співрозмовника).

У процесі вивчення зазначеного курсу у закладах вищої медичної освіти передбачається за короткий термін через призму розуміння мовно-історичних та духовно-ментальних проблем розвитку і розбудови української держави й народу добитися високої культури професійного

мовлення і свідомої фахової готовності майбутнього спеціаліста. Організація мовленнєвої діяльності студента-стоматолога передбачає засвоєння ним знань про мову і мислення, опанування фаховою термінологією та набуття навичок мовленнєвої професійної комунікації через отримання власного особистісного та інтелектуального досвіду.

Оскільки невід’ємною рисою повноцінного лікувального процесу є вільне володіння мовою, навчальний курс «Українська мова за професійним спрямуванням» має на меті підготовку спеціаліста із високим рівнем лінгвістичної грамотності та бездоганного володіння нормами сучасної української літературної мови й культури усного і писемного професійного мовлення.

Методичні рекомендації допоможуть студентові у досягненні поставлених комунікаційно-фахових завдань шляхом опрацювання необхідного теоретичного матеріалу, оволодіння, вправлення, закріплення та вдосконалення отриманих знань та навчать доцільно застосовувати їх у змодельованих ситуаціях майбутньої професійної діяльності.

Кожна пропонована тема із навчальної дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням» містить вихідні тематичні питання (план заняття) із необхідними для осмислення студента теоретичними поняттями, тренувально-практичний блок завдань та вправ, систему запитань та завдань для самоконтролю (контрольний блок) та бібліографічний блок основної та додаткової літератури.

Для подолання мовного нігілізму, шкідливих стереотипів, негативних явищ масової культури і примітивізації мислення майбутнім фахівцям-стоматологам пропонується альтернативний підхід до самоусвідомлення – не пасивний споживацько-споглядальний, а живий, жвавий, творчий, здатний сформував у собі творця непересічних ідей, який умів би не лише отримувати потрібні професійні знання та навички, але й удосконалювати їх, дбаючи цим і про розвиток та авторитет української мови – мови корінної титульної нації української держави.

Тематичний план самостійної роботи студентів з дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)»

№	Назва теми	Кількість годин
1.	Українська мова (за професійним спрямуванням) як навчальна дисципліна.	6
2.	Особливості використання лексичних одиниць у мовленні медиків.	6
3.	Сучасний стан і проблеми української медичної термінології.	4
4.	Типові помилки слововживання у мовленні лікарів.	4
5.	Особливості використання самостійних та службових частин мови в текстах ділових документів.	6
6.	Синтаксичні особливості текстів ділових паперів.	4
7.	Особливості спілкування медичних працівників у різних комунікативних ситуаціях.	4
8.	Усне спілкування у сфері професійної діяльності лікаря.	6
9.	Культура сприймання публічного виступу.	4
10.	Медична професійна мова в історії української	4

	літературної мови.	
11.	Структура та види наукового тексту.	4
12.	Ділові папери як засіб писемної професійної комунікації.	4
13.	Стандартизація медичної документації. Культура її оформлення і читання.	4
	Разом	60

Самостійна робота №1
СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА МОВА ЯК ЗАСІБ ПРОФЕСІЙНОГО
СПІЛКУВАННЯ. ПРОФЕСІЙНА МОВА ЛІКАРЯ ЯК ОСОБЛИВИЙ
ФУНКЦІЙНИЙ РІЗНОВИД ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ (6 год.)
Запитання для самоконтролю

1. Що таке мова?
2. Людське мовлення, його особливості.
3. Мова як система.
4. Історичний погляд на питання державної мови.
5. Що вказано в Конституції України про державність мови?
6. Сфери застосування мови, її функції.
7. Форми загальнонаціональної мови. Відмінність.
8. Навести приклади дії різних норм в українській літературній мові:
 - Стилістична норма.
 - Морфологічна норма (дія в межах професійного мовлення).
 - Орфографічна норма і писемне мовлення.
 - Орфоепічна норма та акцентуаційна норма.
9. Діалектні відмінності та літературні норми.
10. Чому нормативність мовлення є обов'язковою?
11. Що значить володіти мовою професійного спілкування?
12. Перелічіть основні функції професійного спілкування.

Рекомендовані напрямки самостійної роботи

1. Здійсніть розвідку щодо понять «етноцид», «геноцид» та «лінгвоцид».
2. Яка роль Тараса Шевченка у створенні української національної літературної мови.
3. Обґрунтуйте афоризм «Чия влада, того й мова».
4. Ваша ставлення до ідеї складання усіма державними чиновниками обов'язкового іспиту з української мови.
5. Чи збагачується сьогодні сучасна українська літературна мова? Обґрунтуйте.
6. Чи тотожні поняття «літературна мова» і «мова літератури»? Чому?
7. Напишіть реферат на тему «Мова моя солов'їна» .
8. Доведіть, що ви володієте багатою мовою.
9. Чи правильною є мова студентів вашої групи?
10. Підготуйте диспут на тему «Чи треба говорити літературною мовою?».

Список використаної літератури

Основна

1. *Бацевич Ф.С.* Духовна синергетика рідної мови: лінгвістичні нариси: монографія / Ф.С. Бацевич. — К: ВЦ Академія, 2019. — 192 с.
2. *Гуменюк І.М.* Українська мова за професійним спрямуванням : навч.-метод. посібник / І.М. Гуменюк. — І.-Фр.: ІМЕ Галицька академія, 2019, — 141 с.

3. *Мацюк З.О.* Українська мова за професійним спрямуванням.: навч.-метод. посібник /І.М. Гуменюк. та З.О. Мацюк. — І.-Фр.: ІМЕ Галицька академія, 2019. — 141 с.
4. *Пилинський М.М.* Мовні норми і стиль / М.М. Пилинський. — К.: Наукова думка 2019. — 288 с.
5. Українське ділове і фахове мовлення. Практичний посібник на щодень: навч. посіб. / за ред. Г.Д. Гінзбурга. — К: ІНКОС. Центр навчальної літератури, 2019. — 671 с.
6. Українська мова за професійним спрямуванням: підручник / за ред. д-ра філол., проф., С.М. Луцак. — К.: ВСВ «Медицина», 2022. —360 с.
7. Фахова мова медика: навч. пос. / Н.П. Литвиненко, Н.В. Місник. — К.: Книга-плюс; 2022. —334 с.
8. *Шевчук С.В.* Українська мова за професійним спрямуванням: підручник / С.В. Шевчук, І.В. Клименко, — 3-є вид.; випр і допов. — К.: Алерта, 2022. — 531 с.

Додаткова

1. Антисуржик. Вчимося правильно ввічливо поводитися і правильно говорити: посіб./ за ред. О. А. Сербенської, - Львів: Світ, 2022 – 152 с.
2. *Бацевич Ф. С.* – основи комунікативної лінгвістики; підручник / Ф. С. Бацевич. — К.: ВЦ: «Академія», 2022. — 344 с.
3. *Дзюбишина-Мельник Н.* Поняття «рідна мова» в контексті сучасних реалій / Н. Дзюбишина-Мельник: Мовознавство: доповіді та повідомлення ІV міжнародного конгресу українців. — К.: Пульсари, 2022. — 155-158 с.
4. *Кацавець Р. С.* Золоте джерельце: висловлювання про слово, мову, красномовство: навч. посіб. Р. С. Канавець, 4-е видання. —К: ЦУЛ, 2019, - 116 с.
5. *Микитюк О. Р.* Сучасна українська мова: самобутність, система, норма: навчальний посібник / О. Р. Микитюк, 2-е видання, — Львів: Видавництво Львівська політехніка, 2022, -440 с.
6. Мова — народ: Висловлювання про мову та її значення у житті народу / упорядкував О. Тихий, — К: Смолоскип, 2019. — 415 с.
7. *Лесюк М. П.* Доля моєї мови: науково-популярне видання / М. П. Лесюк. – Івано-Франківськ: Нова зоря, 2022. — 288с.
8. *Снітко О. С.* Поняття рідної мови в контексті проблем сучасної психо- та етнолінгвістики. /О. С. Снітко – Наукові записки Київського національного університету ім. Т. Г. Шевченка, ін-т філології. — К: 2022. – Т. XIII. — 14-19 с.
9. *Ткаченко О. Б.* Українська мова та мовне життя світу / О. Б. Ткаченко. К: Спалах, 2022. — 272с.

Довідкова

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови. Укладач і головний редактор В. Т. Бусел. – К.: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2022. —1440 с.
2. *Головащук С. І.* Складні випадки наголошення: словник-довідник/ С. І. Головащук. — К: Либідь, 2022. —192с.
3. Культура української мови: довідник / С. Я. Єрмоленко, Н. Я. Дзюбишина-Мельник, К.В. Лепець та ін.; за редакцією В. М. Русанівського. — К: Либідь, 2022. — 304 с.
4. Словник-довідник з українського літературного слововживання, К: Наукова думка, 2022.— 448с.
5. Словник труднощів української мови/ за ред. С. Я. Єрмоленко. К.: 2022. —334с.

Самостійна робота №2
ЛЕКСИЧНИЙ АСПЕКТ ПРОФЕСІЙНОЇ МОВИ
ЛІКАРЯ. ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНІ НОРМИ.
ФРАЗЕОЛОГІЧНІ ОДИНИЦІ У ФАХОВОМУ МОВЛЕННІ (6 год)

Запитання для самоконтролю

- 1. Дайте характеристику наступним термінам (з наведенням прикладів):**
 - омоніми;
 - синоніми;
 - оксюморон;
 - евфемізм;
 - перифраз;
 - плеонаризм;
 - пароніми;
 - антитеза;
 - паралелізм;
 - метонімія.
- 2. Введіть у речення слова з різними значеннями**
- 3. Абсолютні синоніми в медицині**
- 4. Понятійні синоніми як вияв доцільності мови**
- 5. Перифраз у мовній практиці медика і стоматолога**
- 6. Особливості українських антонімів**
- 7. Евфемізми як вияв делікатності української мови; приклади**
- 8. Міжмовні омоніми. Їх вияви.**
- 9. Оксиморон як вияв мовної гнучкості**
- 10. Пароніми. Помилки їх застосування в мові**
- 11. Метонімія як вияв багатства значень**
- 12. Синекдоха і її значення для мовного збагачення**

Рекомендовані напрямки самостійної роботи

- 1. Власнеукраїнська лексика у медичній та стоматологічній практиці.**
- 2. Професійна лексика різних галузей медичної діяльності.**
- 3. Успадкована лексика і питома українська в сучасному вжитку.**
- 4. З'ясуйте різницю між омонімією і полісемією. Підготуйте дослідження на цю тему.**
- 5. Відредагуйте текст:**

Дефекти тканин порожнини рота заміщуються не тільки операційним, але й ортопедичним шляхами. Но протезування осіб із дефектом косної тканини нижньої челюсті являється для ортопеда задачею в край нелегкою.

Для повноцінного протезування необхідне в першу чередь стойке протезне ложе немінливою форми. Тимчасом при нарушенні безпереривності

нижньощелепної кості і наявності двох бокових осколків, які зміщаються при малейшому русі челюсті і непереривно змінюють взаємне розміщення, протезне ложе є дуже хистким. При такому нестійкому фундаменті протез легко зміщається; але фіксується під час розжовування їди.

Запропоновані в останній час конструкції зйомних протез з рухливих частин тож дають маловтішні результати.

6. Зі словника паронімів української мови выпишіть 5 прикладів словникових статей на медичну тему.

7. До поданих народних назв хворіб доберіть сучасні медичні термінологічні відповідники. Знайдіть тлумачення до них:

Правець, сухоти, ядуха, грудна жаба, падуча, жовтяниця, свинка, дурньоха, чорна хвороба, червінка, різачка, суче вим'я, золотуха, білокрів'я, бичаче серце, заїда (заїди), кила.

8. Підготуйте повідомлення на тему: «Канцеляризми і штампи у писемному стоматологічному мовленні».

9. Підготуйте повідомлення на тему: «Тлумачні словники та їх різновиди».

10.

Поміркуйте, який принцип покладено в основу українського письма?

11. Види скорочень. Приклади.

12. Що таке правило дев'ятки? Чого воно стосується? Поясніть на прикладах.

Список використаної літератури

Основна

1. *Бабич Н. Д.* Культура фахового мовлення : навч. посіб. / Н. Д. Бабич, К. Ф. Герман, М. В. Скаб та ін.; за ред. Н. Д. Бабич. — Чернівці: книги – XXI, 2019. — 496 с.
2. *Голод Р. Б.* Українська мова за професійним спрямуванням / навч. посіб. / Р. Б. Голод, О. М. Мельничук, А. І. Сілевич. — Івано-Франківськ: Вид-во Івано-Франківського нац. мед. ун-ту., 2022. — 212 с.
3. *Золотухін Н. Д.* Культура фахового мовлення: навч. посіб. / Н. Д. Золотухін, Н. П. Литвиненко, Н. В. Місник, - К.: Здоров'я, 2022. — 392 с.
4. *Лаврінець О. Я., Ярошевич І. А.,* читай і знай, - 2 –К.: Вища шк. 2019. — 201-254 с.
5. *Корж Н. Г.* Із скарбниці античної мудрості / Н. Г. Корж, Ф. Й. Луцька. — К.: Вища шк., 2022. — 252 с.

Додаткова

1. *Бабич Н. Д.* Культура фахового мовлення : навч. посіб. / Н. Д. Бабич, К. Ф. Герман, М. В. Скаб та ін. ; зв ред. Н. Д. Бабич. — Чернівці: книги – XXI, 2021. —528 с.
2. *Загнітко А. П.* Українське ділове мовлення : професійне і непрофесійне спілкування / А. П. Загнітко, І. Г. Даниляк. — Донецьк : ТОВ ВКФ «БАО», 2021. — 480 с.

Довідкова

1. Російсько-український словник сталих виразів. Електронна версія за матеріалами словника І. О. Виргана та М. М. Пилинської (Електронний ресурс). – Режим доступу: <http://stalivyrazu.org.ua/>
2. Словник труднощів української мови / Д. Г. Гринчишин, А. О. Капелюшний, О. М. Пазяк та ін. ; за ред. С. Я. Єрмоленко. – К.: Рад. шк., 2022. — 336 с.

Самостійна робота № 3
ТЕРМІНИ, ПРОФЕСІОНАЛІЗМИ І НОМЕНКЛАТРНІ НАЗВИ У
ПРОФЕСІЙНОМУ МОВЛЕННІ ЛІКАРЯ. ФАХОВІ СЛОВНИКИ (4 год.)

Запитання для самоконтролю

1. Що означає слово лексикографія.
2. Словник. Складові частини словника.
3. Лінгвістичні та енциклопедичні словники. Різниця.
4. Назвіть словники, що виходили на Україні та поза її межами, що є необхідним для сучасного стоматолога.
5. Якими словниками (Лінгвістичними чи енциклопедичними) ви користуєтеся.
6. Характеристика словникової статті тлумачного словника.
7. Випишування словникових статей з різних видів словників.
8. Словники-довідки, їх види.
9. Діалектні словники. Види. Значення.
10. Термінологічний словник.
11. Лексичні словники, їх розмаїття, важливість використання.
12. Медичний словник.
13. Тлумачний словник українських медичних термінів.
14. Робота із словниками. Підбір стоматологічних термінів.
15. До якого типу словників належать медичні словники і довідники.
16. Назвіть основні причини появи електронних словників.

Рекомендовані напрямки самостійної роботи

- 1. Підготуйте повідомлення на тему: «Походження української термінології».**
- 2. Терміни-епоніми. Які терміни-епоніми ви знаєте?**
- 3. Використовуючи терміни, пов'язані зі стоматологією, спробуйте сформулювати діагностичні ознаки:**
 - початкового карієсу;
 - поверхневого карієсу;
 - глибокого карієсу.
- 4. Спробуйте дати поради своїм майбутнім пацієнтам щодо методики чищення зубів і гігієни рота.**
- 5. Зі «Словника синонімів української мови» выпишіть п'ять словникових статей, пов'язаних із вашим професійним спрямуванням.**
- 6. Ознайомтесь зі словниковими статтями будь-якого термінологічного словника і «Нового словника іншомовних слів» (на вибір). Порівняйте їх. З'ясуйте різницю.**
- 7. Опираючись на тексти словникових статей, підготуйте інформаційне повідомлення на одну із тем:**
 - Стоматологія.
 - Деонтологія
 - Парадонтоз.
 - Періодонтит.
 - Інфекції в стоматології.

8. Підготуйте міні-рекламу стоматологічного інструмента (інструментів) на вибір, наприклад:

- Стоматологічного зонда (зондів) ;
- Стоматологічного дзеркала;
- Емалевого ножа;
- Пластмасового шпателя;
- Стоматологічних гачків;
- Стоматологічних екскаваторів;
- Стоматологічного шприца;
- Стоматологічних лопаток-розгладжувачів;
- Скальпеля;
- Стоматологічної ложечки (кюретки) та ін.

9. Виготовіть інформаційний плакат-таблицю для стоматологічного кабінету.

10. Підготуйте повідомлення (доповідь) на тему «Зуби і догляд за ними» для виголошення перед:

- Школярами старших класів;
- Підлітками;
- Дошкільнятами;

11. Терміни іншомовні та терміни-інтернаціоналізми. Їх особливості.

12. Синонімія в термінології. Лексичні дублети, ваша оцінка цього явища.

13. Особливості термінотворення в галузі медицини. Утворення стоматологічних термінів.

14. Культура терміновживання. Функціонування термінів.

15. Уніфікація і варіативність медичних (стоматологічних) термінів.

16. Енциклопедія. Характеристика: історія і різновиди.

17. Історія розвитку медичної лексикографії.

18. Національна словникова база: багатство та особливості.

19. Лексикографічна наука початку ХХ століття.

20. СУМ (2021-1980): переваги, заслуги й недоліки.

Список використаної літератури

1. *Верхратський І. Г.* Початки до уложення номенклатури и термінології приролописної, народної / І.Г. Верхратський. — Львів: За друкарні Ставропігійського Інституту, 1864-1879.
2. *Д'яков А. С.* Основи терміноутворення: семантичні та соціолінгвістичні аспекти / А. С. Д'яков, Т. Г. Княж, З. Б. Куделько. — К.: Вид. Дім «КМ Академія», 2021. — 218 с.
3. *Золотухін Н. Д.* Культура фахового мовлення: навч. посіб. / Н. Д. Золотухін, Н. П. Литвиненко, Н. В. Місник. — К.: Здоров'я, 2022. — 392 с.
4. *Коваль А. П.* Науковий стиль сучасної української мови. Структура наукового тексту / А. П. Коваль. — К.: Вид-во Київського ун-ту, 2021. — 306 с.
5. *Литвиненко Н. П.* Медичний термін у лінгвістичному аспекті / Н. П. Литвиненко, Н. В. Місник. — К.: Здоров'я, 2022. — 176 с.
6. *Литвиненко Н. П.* Українська медична термінологія у фаховій мові лікаря : навч. посіб. / Н. П. Литвиненко, Н. В. Місник. — 2-е вид., допов. — К.: Книга-плюс, 2022. — 176 с.

Самостійна робота №4

СЛОВНИКИ У ПРОФЕСІЙНОМУ СПІЛКУВАННІ. ТИПИ СЛОВНИКІВ, ЇХНЯ ФУНКЦІЯ ТА РОЛЬ У ПІДВИЩЕННІ МОВЛЕННЕВОЇ КУЛЬТУРИ (4 год.)

Рекомендована література

- Єщенко Т. А. Фахове мовлення лікаря: [практикум] / Єщенко Т. А. Львів: ЛНМУ, 2023. 123 с.
- Єщенко Т. А. Фахове мовлення лікаря: [вправи і завдання для самостійної роботи студентів] / Єщенко Т. А. Львів: ЛНМУ, 2023. 78 с.
- Єщенко Т. А. Фахове мовлення лікаря: [збірник тестових завдань для поточного контролю] / Єщенко Т. А. Львів: ЛНМУ, 2022. 81 с.
- Голод Р.Б. Українська мова (за професійним спрямуванням): [навчальний посібник] / Р.Б. Голод, О.М. Мельничук, Л.І. Сілевич. – Івано-Франківськ: Видавництво ІФНМУ, 2023. 212 с.
- Караман С.О. Українська мова за професійним спрямуванням: [навчальний посібник для ВНЗ] / С.О. Караман, О.А. Копусь, В.І. Тихоша. – К. : Літера ЛТД, 2023. – 544 с.
- Шевчук С.В. Українська мова за професійним спрямуванням: [підручник, за програмою МОН]. 5-те видання / С.В. Шевчук, І.В. Клименко. Київ: Алерта, 2022. 696 с.
- Шутак Л.Б. Культура усного спілкування медичного працівника: [навчальний посібник для студентів вищих медичних навчальних закладів III – IV рівнів акредитації] / Л.Б. Шутак, Г.В. Навчук. Чернівці: Видавництво БДМУ, 2021. 177 с.

Вправи і завдання до теми

Завдання 1. Прочитайте статтю про фахові терміни з «Медичної енциклопедії». Випишіть основні ознаки термінів. Укладіть план до тексту і стисло перекажіть його.

МЕДИЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ - сукупність термінів, пов'язаних з відповідною системою понять. Нею користуються всі фахівці медичної галузі. Формування медичної термінології зумовлено науковим поступом, а її рівень відповідає рівню сучасного розвитку галузі. Отже, термінологія історично змінюється й може збагачуватися з різних джерел. Так, багато базових медичних термінів запозичені з грецької й латинської мов, а пізніше - з хімії, біології, медицини та інших наукових напрямків. *Терміном* (лат. *Terminus* - межа, кордон) може бути як одне слово (таблетка, екстракт), так і словосполучення (активна речовина). Основна функція терміна

- бути спеціальним, обмежувальним позначенням характерного для медичної галузі предмета, явища, його властивостей. Хоча терміни використовуються в межах певної термінологічної системи, їм притаманний інтернаціоналізм, тому вони можуть використовуватися в інших термінологічних системах, а також у загальноживаній лексиці. Проте терміну притаманна однозначність (моносемія), тоді як літературним словам властива багатозначність (полісемія). Водночас, у термінології існують синоніми (напр. *активна речовина, субстанція*). Проте тенденція до однозначності позначення того чи іншого поняття є найбільш характерною властивістю терміна. Час від часу відбувається перегляд, часткове видалення синонімів або уніфікація термінів. Наукове поняття (зміст) терміна розкривається в дефініції (лат. *Definitio* -

визначення). *Дефініція* - стисле, точне описання характерних ознак поняття, визначеного терміном. Усі поняття термінів у межах однієї класифікації взаємопов'язані родовими відношеннями і утворюють систему понять, або термінологію. Основи медичної термінології засвоюються фахівцями одночасно із засвоєнням цілої низки фахових дисциплін, які належать до фармації (грец. *pharmakeia* — створення ліків). Тому наукова суть медичної термінології підвладна тільки спеціалісту. В термінологічній системі розрізняють власне терміни - назви базових понять, напр.: *ліки, лікарська форма, медичний або лікарський препарат*, що потребують наукового визначення дефініцій, та *номенклатурні назви*, які відображають ознаки будь-яких (поодиноких) предметів, що зустрічаються масово, напр., асортимент продукції, яка виробляється лікарничною промисловістю (*валідол, норсульфазол, парацетамол* і под). Медична термінологія не недостатньо ізоморфна (грец. *Isos* - рівний, однаковий, подібний та *morphe* - вид, форма). Це пов'язано з використанням у ній деяких інших термінологій, які склалися самостійно раніше (хімічної, ботанічної, фармакогностичної, технологічної, фармакологічної та ін.). Така різноманітність термінологічних систем і зумовлює слабку ізоморфність структури медичної термінології та складність її засвоєння. Цьому також сприяють практика довільного створення термінів (назв) лікарських препаратів та їхній великий асортимент на медичному ринку, а також зневажливе ставлення до медичної термінології.

Завдання 3. Перевірте за словником, чи є подані нижче терміни синонімами? Чи бажане явище синонімії у фаховій термінології лікаря?

Лікариний препарат → лікарський препарат, фармакологічний препарат, хіміко-медичний препарат, терапевтичний препарат, медикаментозний препарат, лікарський засіб; *активний лікарський інгредієнт* → активна речовина, діюча речовина, лікарська речовина, лікарська субстанція.

Завдання №2. Здійсніть переклад запозичених слів за допомогою (**Словотвір** – онлайн-майданчика для перекладу запозичених слів. На сайті є можливість обговорення, вибір перекладу із запропонованих варіантів та можливість додати свої переклади чи коментарі <https://slovotvir.org.ua/>).

дедлайн, меню, лайк, @, тьютор, ксерокс, барбершоп, топлес, планшет, фотографія, шлагбаум, лінк, куки, портфоліо, скріншот, пазли, руфер, дауншифтинг, пікнік, пост, рекрутер, скіл, контент, тач-скрін, хештег, браузер, сервіс, ріелтор, маклер, менеджер, рітейл, фітнес, руфер, екзит-пол, шопінг.

Задання №3. Здійснити переклад сталих висловлень за допомогою **Російсько-український словник сталих виразів** – сервіс для перекладу висловів. Результати пошуку будуть більш вдалимими, якщо робити пошук не всього вислову відразу, а за ключовими словами (<http://stalivyrazy.org.ua/>).

Самостійна робота № 5 **МОРФОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ПРОФЕСІЙНОГО МОВЛЕННЯ ЛІКАРЯ (6 год.)**

Рекомендовані напрямки самостійної роботи

1.Складіть письмово невеликий текст на тему (за вибором): «Моя майбутня професія» , «Чому саме стоматологія?», «Моя головна мета у житті». Підготуйте усний аналіз використаних у тексті частин мови.

2.Відредагуйте речення.Поясніть помічені морфологічні порушення:
Після проходження практики студенти мають більш величезний досвід у цій галузі.

Більше половини студентів не з'явилась на лекцію.

Два працівника подали заяву на звільнення.

Обладнання стоматологічного кабінету, керівництво клінікою придбало в розстрочку.

Усій групі зробили прививку від дифтерії.

На конференції розглядається питання з різних галузів стоматології.

Лікар отримав необхідні документи бандерою.

Студенти намагаються заволодіти навчальними матеріалами.

Сім'я опинилася у критичному фінансовому стані.

3. Утворіть зіставну картосхему родових форм іменників в українській та російській мовах:

Слова для опрацювання:

Нежить, біль, кір, опис, атресолю, перекису, підпис, степінь, ступінь, продаж, тополя, полин, омана, степ, розсип, літопис, тунель, рукопис, живопис, мігрень, розкіш, фальш, туш (різні значення), толь, пил, дріб, поступ, опис, продаж.

Українська мова	Російська мова
рід	рід

4. Підготуйте конспект лекцій на тему: «Родовий відмінок іменників чоловічого роду II відміни».

5. Доповніть схему місцевого лікування гострого періодонтину постійного зуба прикметниками професійного змісту.

...полоскання ...рота

Знеболювання ... зуба

Препарування порожнини зуба

Розкриття порожнини ... зуба

Розкриття ... отвору

... ревізія та обробка ... каналу

Обробка кореневих каналів ... препаратами

Встановлення у каналі турунди, зволоженої ... препаратом

Закриття ... порожнини ... чи ... пов'язкою.

Слова для довідок:

ротовий, а, е; хворий, а, е; каріозний, а, е; антисептичний, а, е; верхівковий, а, е; кореневий, а, е; медикаментозний, а, е; протизапальний, а, е; нелікований, а, е; герметичний, а, е; напівгерметичний, а, е; інструментальний, а, е.

6. Складіть діалог стоматолога з пацієнтом з використанням дієслів.

7. Дайте опис зубного болю, використовуючи прикметники та дієприкметники (за довідкою зверніться до спеціальних словників чи підручників зі стоматології).

8. Доведіть, що тільки доцільне використання різних частин мови може формувати якісне професійне мовлення (подайте конкретні приклади)

9. Підготуйте дослідження на тему: «Види скорочень за формою вираження у професійному медичному мовленні».

10. Мова сучасної реклами: смислове та граматичне розмаїття. Складіть рекламу стоматологічного кабінету.

11. Морфологічні особливості ділового мовлення стоматолога.

12. Виготовіть наочно-інформаційну таблицю «Паралельні форми чоловічого та жіночого родів в сучасному професійному мовленні».

13. Підготуйте пошукову роботу на тему «Еспресивна множина іменника як засіб виразності професійного спілкування».

Список використаної літератури

Основна

1. Жайворонок В.С. Українська мова в професійній діяльності: навчальний посібник / В.В. Жайворонок, В.М. Бріцин, О.О. Тараненко. — К.: Вища школа, 2019. — 431с.
2. Лісовий М.І. Культура професійного мовлення: навчальний посібник / М.І. Лісовий. — Вінниця: Нова книга, 2021. — 176 с.
3. Мацько Л.І. Культура української фахової мови: навчальний посібник / Л.І. Мацько, Л.В. Кравець. — К. ВУЗ «Академія», 2019. — 360 с.

Додаткова

1. Бабик С.П. Правопис прізвищ та імен / С.П. Бабик // Культура слова — 2019 — Вип. 68-69. — с. 113-114.
2. Гнатюк Г.М. Дієприкметник у сучасній українській літературній мові / Г.М. Гнатюк. — К.: Наук. думка, 2021. — 248 с.
3. Єрмоленко С.Я. За один раз і не розкажеш про раз / С.Я. Ярмоленко // Культура слова. — 2022 — Вип. 61. — с. 52-56.

Словники

1. Гринчишин Д.Г. Словник паронімів української мови / Д.Г. Гринчишин, О.А. Сербенська. — К.: Рад. Шк., 2021 — 222 с.

2. Редько Ю.К. Словник сучасних українських прізвищ: у 2 т. / Ю.К. Редько — Львів: НТШ, 2019. — Т.1.: А-М. — XXVI. — 720 с.; Т.2: Н-Я.— 721.—1438 с.
3. Скрипник Л.Г. Власні імена людей: словник-довідник / Л.Г. Скрипник, Н.П. Дзятківська. — К.: Наук. думка, 2021.— 335 с.
4. Словарь української мови / збрала редакція журналу «Кіевская старина»; упорядкував з додатком власного матеріалу Б. Грінченко — Т.І. —IV —репринтне відновлення видання 1907-1909 рр. — К.: Лексикон, 2021.
5. Український орфографічний словник: Орфографічний словник української мови // уклад.: М.М. Пещак, В.М. Русанівський, В.В. Чумак та ін.; за ред. Л.М. Полюги. — 3-є вид., перероб. і допов. — К.: Довіра, 2022. — 1006 с.

Самостійна робота №6 **СИНТАКСИЧНИЙ АСПЕКТ ПРОФЕСІЙНОЇ МОВИ СТОМАТОЛОГІВ (4 год)**

Запитання для самоконтролю

1. Що є предметом вивчення синтаксису?
2. Якими ознаками відрізняється словосполучення від речення?
3. Які способи граматичного зв'язку є між словами в підрядних словосполученнях?
4. Як поділяються словосполучення за будовою?
5. Які диференційні ознаки речення ви знаєте?
6. За якими принципами здійснюється поділ простих речень?
7. Що таке предикативний центр речення?
8. Як поділяються підмети за способом вираження?
9. Як поділяються присудки залежно від способу вираження модально-часових і способових значень?
10. На які види поділяються другорядні члени речення за синтаксичними і семантичними ознаками?
11. Чому прикладки зараховують до означень?
12. Чим зумовлюється певний порядок слів в реченні?
13. Які типові ознаки однорідності членів речення

Рекомендовані напрямки самостійної роботи

1. Підготуйте повідомлення на тему «Просте речення: особливості вживання у професійному мовленні стоматолога».
2. Напишіть реферат на тему: «Типи складних речень». Для прикладів підберіть речення з текстів стоматологічного змісту.
3. До поданих словосполучень доберіть синтаксично синонімічні за допомогою паралельної форми керування (з іншим запитанням).
Зразок: адресувати (кому?) міністрові — адресувати (до кого?) до міністра
 - радіти (чому?) перемозі —
 - розказати (про що?) про хворобу —
 - зуби болять (кому?) мені —
 - повідомити (кому?) стоматологу —
 - привітатися (до кого?) до лікаря —

- розумітися (на чому?) на лікуванні —
- порівнятися (до чого?) до фахівця —
- припускатися (чого?) помилки —

4. Зробіть переклад професійного тексту, дотримуючись синтаксичних норм української літературної мови

Травматические кровотечения делятся на кровотечения из сосудов и кровотечения из мягких тканей и костей. Различают внутривидовые и внешние кровотечения

При неотложной помощи могут применяться временные методы гемостаза — наложение прижимающей сухой асептической повязки или тампонирование раны, пальцевое прижатие сосудов вдоль всей длины до костей в точках непосредственного прилегания, что позволяет временно остановить кровотечение в течение 10 мин.

Накладывая прижимающую повязку в челюстно-лицевом отделе, учитывают, что при сопутствующих переломах челюстей возникает опасность смещения отломков с последующим травмированием мягких тканей, усилением кровотечения и возникновением асфиксии. В связи с этим при совмещении кровотечения с переломом кости делают хотя бы временную иммобилизацию (праща с головной повязкой, на зубные шины).

Больной должен полусидеть с приподнятой головой. На лицо и шею, особенно при внутреннем кровотечении на участке дна рта возможна стеногическая асфиксия, поэтому при вероятности образования гематомы необходимо наблюдение. Костные кровоточащие каналы и отверстия тампонируют клином из кости, пластмассы, пчелиным воском или стерильным металлическим штифтом. Кровоостанавливающий зажим используется для остановки кровотечения из сосудов.

5. Підготуйте конспект лекції на тему «Просте ускладнене речення у професійному мовленні стоматолога» за планом:

- Просте речення, ускладнене вставними конструкціями
- Просте речення, ускладнене звертанням
- Просте речення, ускладнене дієприкметниковим зворотом
- Просте речення, ускладнене дієприслівниковим зворотом

6. Виготовіть наочну таблицю «Види односкладних речень», для прикладів використовуйте речення з професійного мовлення стоматологів.

7. Складіть діалог «У кабінеті стоматолога», дотримуючись правил розстановки розділових знаків при прямій мові.

8. Дотримуючись правил оформлення прямої мови, запишіть приклад розмови біля кабінету стоматолога (в коридорі поліклініки).

9. Допишіть таблицю.

Російська форма	Штучно форма	утворена	Правильна форма
-----------------	-----------------	----------	-----------------

по желанію	за бажанням	на бажання
по небрежності	за недбалістю	_____
по направленію	за напрямкою	_____
по названію	за назвою	_____
по адресу	за адресом	_____
по свідетельству	за свідченням	_____
по телефону	за телефоном	_____
по вкусу	за смаком	_____

10. Складіть речення за поданими схемами:

- [- =], а [-, = =].
- [- =], що [- =], що [- =].
- [=], [яка =], а [яка =].

Список використаної літератури

Основна

1. Дудик П.С. Синтаксис української мови: підручник / П.С. Дудик, Л.В. Прокопчук. — К.: ВЦ «Академія», 2021. — 384 с.
2. Мацько Л.І. Культура української фахової мови: навч. посіб. / Л.І. Мацько, Л.В. Кравець, — К.: ВЦ «Академія», 2019. — 360 с.
3. Шульжук К.Ф. Синтаксис української мови: підручник / К.Ф. Шульжук. — К.: ВЦ «Академія», 2021. — 408 с.
4. Ющук І.П. Українська мова підручник / І.П. Ющук. — К.: Либідь, 2021. — 640 с.

Додаткова

1. Бас-Кононенко О.В. Українська мова. Теорія, завдання, тести: навч. посіб./ О.В. Бас-Кононенко, Л.П. Гнатюк. — К.: Знання, 2021. — 405 с.
2. Козаченко Г.В. Українська мова за професійним спрямуванням: навч. посіб. / Г.В. Козаченко. — К.: ВСВ «Медицина», 2022. — 336 с.
3. Пономарів О.Д. Українське слово для всіх і для кожного / О.Д. Пономарів — К.: Либідь, 2022. — 360 с.
4. Слинько І.І. Синтаксис сучасної української мови: проблемні питання: навч. посіб. / І.І. Слинько, Н.В. Гуйванюк, М.Ф. Кобилянська. — К.: Вища шк., 2022. — 670 с.
5. Тележкіна О.О. Говоримо та пишемо українською правильно та красиво: навч. посіб. / О.О. Тележкіна — Х.: Основа, 2022. — 249 с.
6. Фаріон І. Д. Мовна норма: знищення, пошук, віднова: монографія / І. Д. Фаріон — Івано-Франківськ: Місто НВ, 2019. — 328 с.

Самостійна робота №7

ОСОБЛИВОСТІ УКРАЇНСЬКОГО МОВЛЕННЕВОГО ЕТИКЕТУ. КОМУНІКАТИВНІ ОЗНАКИ КУЛЬТУРИ МОВЛЕННЯ. МОВЛЕННЄВИЙ ЕТИКЕТ ЛІКАРЯ (4 год)

Запитання для самоконтролю

1. Мистецтво професійних перемовин.
2. Етикет спілкування стоматолога з пацієнтом.
3. Форми прийняття професійних рішень.
4. Співбесіда як індивідуальна форма усного професійного спілкування.
5. Етикет телефонної розмови.
6. Етичні проблеми спілкування з людьми похилого віку.
7. Етика використання мобільних телефонів.
8. Виправлення випадків порушення етикету професійного спілкування.
9. Основні етикетні форми професійного спілкування лікарів.
10. Етикет листування.
11. Етикетні формули для оформлення розмови:
 - зі старшим за віком;
 - зі співробітниками;
 - з начальником, керівником;
 - з товаришем;
 - з клієнтом;
 - з пацієнтом.
12. Гендерні аспекти спілкування.

Рекомендовані напрямки самостійної роботи

1. Напишіть фразеологічний твір, у якому кожне речення буде містити українське фразеологічне сполучення слів чи вираз на одну із запропонованих тем:

- Друзі пізнаються в біді.
- Лікарю, найперше вилікуй себе сам.
- Наука не лізе на бука.
- Навчання — світло, а неuczтво — птьма.
- Вчи не вчи, а самі двійки.
- І сам не гам і другому не дам.
- Не спіши поперед батька в пекло.
- Хто мовчить, той двох навчить.

2. Виготовте рекламний плакат для кабінету стоматолога «Будьмо взаємно ввічливі».

3. Підготуйте виступ на одну із наступних тем:

- Помилки в рекламі.
- Помилки на телебаченні.
- Естрада і мова.
- Мова і пісня.

4. Складіть алгоритм розмови стоматолога із (дітьми дитячих садків), на тему «Поради з догляду за ротовою порожниною» :

Слова для довідки: гігієнічне навчання, лікувальна зубна паста, полоскання, екстракти лікарських трав, зубні щітки з м'якою щетиною, колові рухи, від ясен, зверху вниз, зсередини, зубний еліксир.

5. Підготуйте доповідь на сформовану Вами тему, де епіграфом могли би бути слова Сидора Воробкевича:

Мово рідна, слово рідне,
Хто вас забуває,
Той у грудях не серденько,
А лиш камінь має.

6. Написати твір-опис фрагменту свого життя (майбутню подію), щоб у тексті були тільки дієслова.

Зразок:

Побачити хочу, торкнутись, відчути,
Повірити так, щоб уже не забути,
Зірватись, полинути чи полетіти,
Забути про страх, і вогонь запалити,
Радіти, співати, хотіти, любити,
Творити, і що думаю, те говорити,
Учитися слухати, вміти почути,
Прагнути знати, і не забути...
Не хочу боятись, не хочу тремтіти,
А хочу кохати, сміятися, жити (Ю. Назарук)

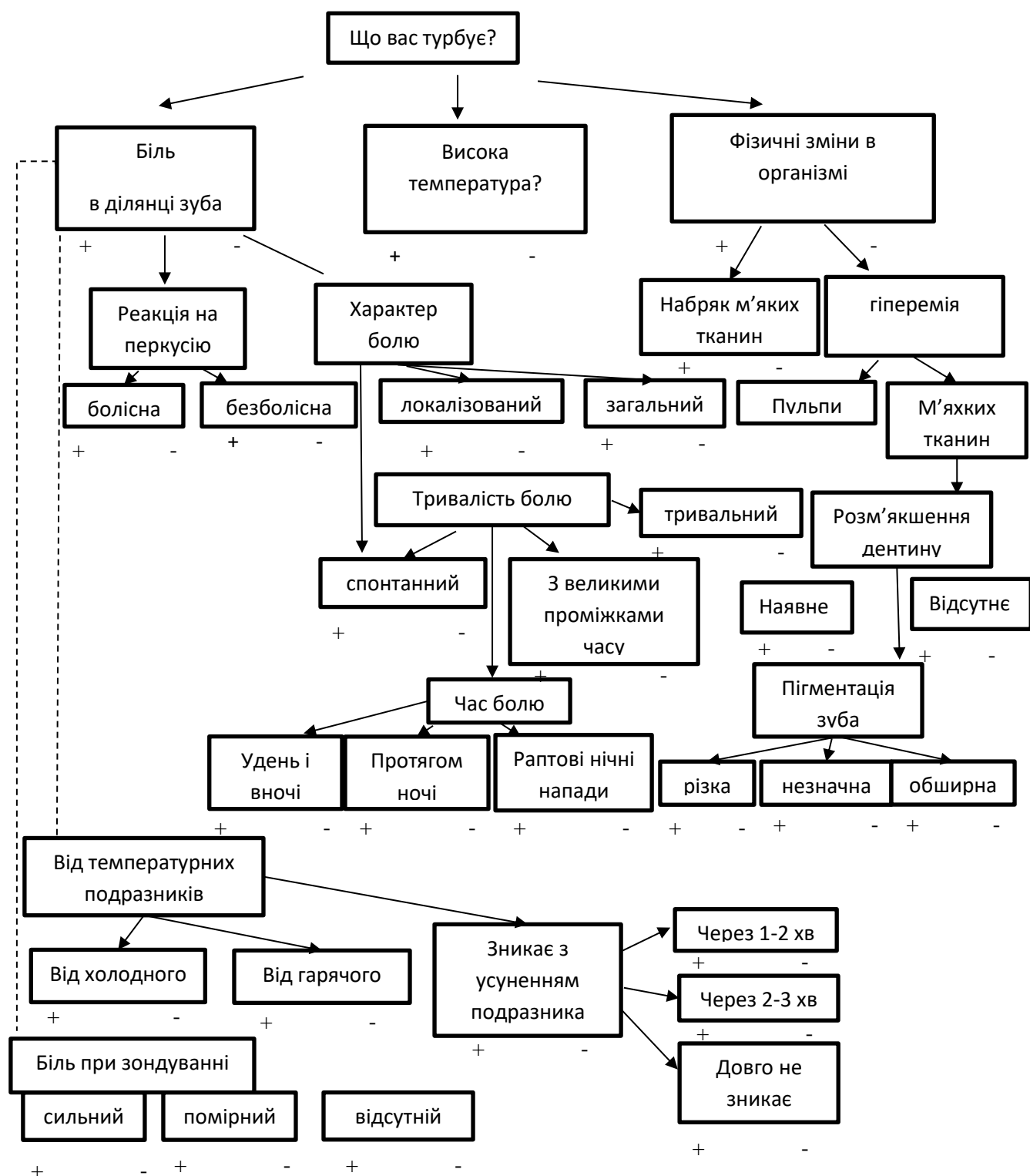
7. Написати твір-опис фрагменту свого життя (майбутню подію), щоб у тексті були тільки дієслова.

Побачити хочу, торкнутись, відчути,
Повірити так, щоб уже не забути,
Зірватись, полинути чи полетіти,
Забути про страх, і вогонь запалити,
Радіти, співати, хотіти, любити,
Творити і що думаю, те, говорити,
Учитися слухати, вміти почути,
Прагнути знати, і не забути...
Не хочу боятись, не хочу тремтіти,
А хочу кохати, сміятися, жити (Ю. Назарук)

8. Використовуючи прикметникові означення, складіть монолог, у якому ви зможете сказати щось приємне:

-мамі із вдячністю за будь – що;
-екскурсоводові;
-стоматологові після прийому;
-хворому товаришеві;
-викладачеві;
-просто незнайомій людині.

9. Уважно ознайомтесь із запропонованим алгоритмом бесіди стоматолога з пацієнтом при огляді та діагностиці гострого пульпіту. Спробуйте відтворити його самостійно.

10. Складіть розповідь на тему «Щастя «сродної» праці» (за Григорієм Сковородою) щодо професії стоматолога.

11. Висловіть співчуття уявному співрозмовникові з приводу втрати:
 -дорогої людини;
 -коштів;
 -роботи.

12. Напишіть реферат на тему «Мова моя калинова: милозвучна мова»

13. Підготуйте лекцію (конспект лекції) на тему «Ввічливість починається з мови».

14. Підготуйте повідомлення на тему «Вербальна, невербальна та позавербальна комунікація: особливості етикету»

15. Підготувати колективну бесіду (усно групою) на тему «Дискусія чи суперечка,», використовуючи формули згоди та підтвердження:

<i>Звісно</i>	<i>Згоден</i>	<i>Саме так</i>	<i>Звичайно</i>
<i>Згода</i>	<i>Я не заперечую</i>	<i>Напевно</i>	<i>Ми в цьому впевнені</i>
<i>Мабуть так</i>	<i>Домовилися</i>	<i>Обов'язково</i>	<i>Будь ласка (прошу)</i>
<i>Очевидно-так</i>	<i>Ви маєте рацію</i>	<i>Безперечно</i>	<i>Гаразд (добре)</i>
<i>Змушений погодитись</i>	<i>(рос. Вы правы)</i>	<i>Безсумнівно (Певна річ, звичайно)</i>	<i>Із задоволенням</i>
<i>Не можу не погодитись з вами</i>	<i>Чудово</i>	<i>Безумовно</i>	

Список використаної літератури

Основна

1. Бабич Н.Д. Основи культури мовлення/ Н.Д.Бабич. — Львів.:Світ, 1992.— 242 с.
2. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики: підручник/ Ф.С. Бацевич. – К. :ВЦ «Академія», 2022. —344 с.
3. Коваль А.П. Культура ділового мовлення /А.П. Коваль. – К. : Вища шк., 2021. —287 с.
4. Ковбан А.Б. Ділова українська мова: метод. посіб. /А.Б.Ковбан, Г.В. Навчук. – Чернівці: Вид-во Буковинського держ. мед. ун-ту, 2021. —91с.
5. Культура фахового мовлення: навч. Посіб./за ред. Н.Д. Бабич.-Чернівці: Книги – ХХІІІ, 2019. —496 с.
6. Пасинок В. І. Основни культури мовлення: навч. Посіб./В.Г. Пасинок. – Х.: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2022. —228с.
7. Шевчук С.В. Українська мова за професійним спрямуванням: підручник за програмою МОН України/ С.В. Шевчук, І.В.Клименко – 4-с вид. – К.: Алерта, 2021. —696 с.
8. Шутак А.Б. Ділова українська мова: навч.-метод. посіб. / А.Б. Шутак, А.В. Ткач. – Чернівці: Вид-во Буковинського держ. мед. ун-ту, 2021.— 144с.
9. Шутак А.Б. Українська мова професійного спрямування: навч. посіб. / А.Б. Шутак. Г.В. Навчук.,А.В. Ткач: за ред. Г.В. Навчук.-Чернівці: Вид-во Буковинського держ. мед. ун-ту, 2021. —444с.
10. Шутак А.Б. Культура усного спілкування медичного працівника: навч. Посіб. /А.Б. Шутак, Г.В. Навчук – Чернівці: Вид-во Буковинського держ. мед. ун-ту, 2021. —177с.

Додаткова

1. Абрамович С.Д. Риторика/ С.Д. Абрамович, М.Ю. Чікарькова, - К.: Світ, 2022. —240с.
2. Глущик С.В. Сучасні ділові папери: навч. посіб. /С. В. Глущик, О.В. Дняк, С. В. Шевчук. – 3-є вид., перероб. І допов. – К.: Вид-во «А.С.К.», 2022. —400с.
3. Глущик С.В. Сучасні ділові папери: навч. посіб. /С. В. Глущик, О.В. Дняк, С. В. Шевчук. – 5-є вид., допов., перероб.-К.: Атіка, 2020. —544с.

Самостійна робота №8
СТИЛІСТИЧНИЙ АСПЕКТ ФАХОВОЇ МОВИ СТОМАТОЛОГА (6 год.)
Запитання для самоконтролю

1. Дати визначення мовного стилю
2. Стиль і жанр
3. Стилiстична диференціяція. Стилiстична норма у мовленнi.
4. Науковий стиль. Загальна характеристика. Призначення стилю, мовні особливості, підстилі. Усні форми.
5. Характеристика офіційно-ділового стилю. Мовні особливості.
6. Особливості публіцистичного стилю.
7. Розмовний стиль української мови. Розмовне мовлення та сфера його застосування.
8. Призначення художнього стилю та специфіка мови художніх творів.
9. Конфесійний, епістолярний та ораторський стилі, їх загальні ознаки та мовні засоби.
10. Особливості сприйяття публічного виступу.
11. Запитання як форма публічної комунікації.
12. Дискусійні ознаки.
13. Що таке доповідь? Її ознаки.
14. Техніка ведення діалогу.
15. Виголошення короткого повідомлення на задану тему.
16. Подання презентації за вибраною темою професійного характеру.
17. Основні складові правильної презентації.
18. Основні помилки неуспішної презентації.
19. Що таке інтерактивна презентація?
20. Візуалізація як елемент презентації.
21. Добір і постановка запитань доповідачеві.
22. Техніка побудови відповідей та запитань.

Рекомендовані напрямки самостійної роботи

- 1. Підготуйте повідомлення на тему : «Ораторське мистецтво.»**
- 2. Напишіть реферат «Ораторське мистецтво стародавньої Греції та стародавнього Риму».**
- 3. Окресліть історію ораторського мистецтва в епоху Середньовіччя.**
- 4. Схарактеризуйте риторичну культуру Київської Русі.**
- 5. Підготуйте публічний висуп для виголошення в аудиторії на одну із пропонованих тем:**
 - Різноманітність української мови.
 - Слово рятує, слово лікує...
 - Офіційні назви хворіб і їх народні відповідники.
 - Великий український лікар.
 - Медицина мого краю: історія і сучасність.
 - Українська мова: проблеми сьогодення.
 - Слово – це ефективний лікувальний засіб.
 - Культура мовлення студента-стоматолога.
 - Мовні огріхи у мові сучасного студентства.
 - Що таке здоров'я?
 - Чия мова вторинна?
 - Чи потрібна нам двомовність?
 - Державний статус української мови: проблеми зростання.
 - Українська мова: шлях боротьби і злетів.

-Людина з великої літери (вибір студента)

6. Підготуйте вітальне слово до Дня – медика для:

- керівника лікувальної установи;
- мера вашого рідного міста;
- міністра охорони здоров'я;
- начальника департаменту медицини Львівської області.

7. Виготовте стендову доповідь на обрану (студентом) професійно-наукову тему з:

- терапевтичної стоматології;
- хірургічної стоматології;
- ортопедичної стоматології;
- ортодонтії стоматології;
- дитячої стоматології.

8. Підготуйте публічний виступ із презентацією на одну із тем:

«Українські письменники-медики», «Світила стоматології», «Стоматологія Львівщини», «Досягнення сучасної стоматології», «Видатний стоматолог Львова», «Стоматологічна династія моєї сім'ї (родини)».

9. Виготовте рекламний плакат до відкриття:

- стоматологічного кабінету;
- стоматологічної клініки;
- виставки стоматологічних інструментів;
- для надання певних медичних (стоматологічних) послуг.

10. Підготувати вербальну рекламу:

- стоматологічних дій;
- стоматологічного кабінету;
- стоматологічної клініки;
- нового методу лікування в стоматології.

11. Підготуйте лекцію (конспект лекції) на тему: «Що таке ораторський голос і як його отримати?»

Список використаної літератури

Основна

1. *Бабич Н. Д.* Культура фахового мовлення: навч. Посіб. / Н. Д. Бабич, К. Ф. Герман, М. В. Скаб та ін.; за ред. Н. Д. Бабич.— Чернівці: Книги. — XXI.—2019. — 496 с.
2. *Голод Р. Б.* Українська мова (за професійним спрямуванням): навч. посіб. / Р. Б. Го-лод, О. М. Мельнечук, А. І. Сілевич.— Івано-Франківськ : Вид-во Івано-Франківського нац. мед. ун-ту, 2022. —212 с.
3. *Золотухін Г. О.* Фахова мова медика: підручник / Г. О. Золотухін, Н. П. Литвиненко, Н. В. Місник. – К.: Здоров'я, 2022. — 392с.
4. *Лісовий М. І.* Культура професійного мовлення : навч. посіб. / М. І. Лісовий. – Вінниця : Нова книга, 2021. — 176 с.
5. *Шутак. А. Б.* Культура усного спілкування медичного працівника: навч. посіб. / А.Б. Шутак, Г. В. Навчук. – Чернівці: Вид-во Буковинського держ. мед. ун-ту, 2021.— 177 с.
6. *Шутак А. Б.* Українська мова професійного спрямування : навч. посіб. / А. Б. Шутак, Г. В. Навчук, А. В. Ткач ; за ред. Г. В. Навчук . – Чернівці : Вид-во Буковинського держ. мед. ун-ту, 2021. —444 с.
7. *Юкало В. Я.* Культура мови / В. Я. Юкало. — Тернопіль: Укрмедкнига, 2021. —77 с.

Додаткова

1. *Бабич Н. Д.* Культура фахового мовлення : навч. посіб. / Н. Д. Бабич, К. Ф. Герман, М. В. Скаб та ін.; за ред. Н. Д. Бабич. — Чернівці: Книги – XXI, 2021.— 528с.
2. *Загнітко А. П.* Українське ділове мовлення: професійне і непрофесійне спілкування / А. П. Загнітко, І. Г. Данилюк. – Донецьк: ТОВ ВКФ «БФО», 2021. — 623с.
3. *Пономарів О. Д.* Стилїстика сучасної української мови / О. Д. Пономарів. – К. : Либідь, 2019. — 248 с.

СЛОВНИКИ

1. *Бибик С. П.* Словник іншомовних слів : тлумачення, словотворення та слововживання / С. П. Бибик, Г. М. Сюта; за ред. С. Я. Єрмоленко. — Х.: Фоліо, 2019. —623 с.
2. *Гринчишин Д. Г.* Словник паронімів української мови / Д. Г. Гринчишин, О. А. Сербенська. — К.: Рад. шк., 2021. — 222с.
3. *Демська О. М.* Словник омонімів української мови / О. М. Демська, І. М. Кульчинський. — Львів: Фенікс, 2021. — 224 с.
4. *Караванський С. Й.* Практичний словник синонімів української мови / С. Й. Караванський. —К.: Українська книга, 2021. — 480с.
5. *Олійник І. С.* Українсько-російський і російсько-український фразеологічний тлумачний словник / І. С. Олійник, М. М. Сидоренко. — К.: Рад. шк., 1991. — 400с.
6. *Полюга Л. М.* Словник антонімів української мови / Л. М. Полюга; за ред. Л.С. Па-ламарчука. — 2-е вид., доповн. і випр. — К.: Довіра, 2022. — 275с.— (Словники України).
7. Російсько-український словник: у 4 т. / Національна академія наук України, Інститут української мови. — К.: Знання, 2021. — Т.. — 994 с.; Т. 2. — 862 с.; Т. 3. — 934 с.; Т.4.— 938 с.
8. Словник труднощів української мови / Д.Г. Гринчишин, А.О. Капелюшний, О.М. Пазяк та ін. О.О. Потєбні АН УРСР; гол. ред. С.Я. Єрмоленко. — К.: Рад. шк.,2022. — 336 с.
9. Словник української мови : в 11 т. [Електронний ресурс] / Інститут мовознавства ім. О. О. Потєбні АН УРСР; гол. ред. І. К. Білодід. – К.: Наук. думка, 2021 – 1980. — Режим доступу: <http://www.info.org.ua> і sum.in.ua
10. Українсько-литинсько-англійський медичний енциклопедичний словник : у 4 т. / уклад. Л. І. Петрух, І. М. Головка. — К. : Меєдицина, 2022 – 2022.— Т. І. — 700 с. ; Т. 2. – 742 с.; Т. 3. — 744. с.; Т. 4. —600 с.
11. Фразеологічний словник української мови : у 2 кн. / АН України ; Інститут української мови ; уклад. В. М. Білоножко, В. О. Винник, І. С. Гнатюк та ін. – К.: Наук. думка. 1999. —Кн. 1: А – Н. — 528 с.; Кн. 2: Н – Я. — С. 529 – 980.

Самостійна робота № 9

ПУБЛІЧНИЙ ВИСТУП ТА ЙОГО ЖАНРИ.

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ВИСТУП. ПРЕЗЕНТАЦІЯ ПРОЕКТІВ (4 год.)

Запитання для самоконтролю

1. Які існують види публічних виступів? Яка їхня структура?
2. Які основні вимоги до публічного виступу? У чому полягає ефективність усної мови лікаря під час просування (рекламування) лікарських препаратів та засобів медичного призначення? У чому полягають труднощі публічного виступу?

3. Які існують загальні вимоги до публічного виступу? Які ви знаєте способи підготовки до усного виступу? Які види планів та виступу ви знаєте?

Вправи і завдання до теми

1. Підготуйте презентацію професії, яку ви опановуєте в університеті, вказавши, що вам відомо про цю професію, яка історія її виникнення, наскільки вона важлива сьогодні.

2. Укладіть усні висловлювання про: 1) свою майбутню професію; 2) про вибір професії; 3) про професійний рівень; 4) про професійну майстерність; 5) про професійну придатність; 6) про професійні якості; 7) про професійне визнання.

3. Укладіть зв'язне висловлювання, використовуючи мовні одиниці: *працювати за спеціальністю, відповідно до обраного фаху, згідно з обраним фахом, стосовно обраного фаху; рівень професійної компетенції, рівень культури, рівень професійної культури.*

4. Укладіть підтримувальну публічну промову про кандидата на обіймання вакантної посади завідувача лікарень, використовуючи на вибір словосполучення із довідки.

Довідка: людина невтомної енергії, має організаторські здібності, пройшов всі сходинки службової кар'єри, талановитий керівник, реалізує новаторський підхід до роботи, людина високих професійних якостей, має високий авторитет серед колег, знаходить спільну мову (з), на посаді ... виявив себе мудрим управлінцем, ініціативним керівником-організатором, постійно перебуває у творчому пошуку, бере курс на людський чинник.

5. Підготуйте виступ з метою висунення своєї кандидатури на виборах голови профспілкового комітету.

6. Випишіть тези, які допоможуть вам запам'ятати наведений текст. Визначте мету словесного цілого.

Промовець повинен мати таку силу голосу, щоб слухачі його добре чули. Голос треба пристосувати до обставин: під час публічного виступу, наприклад, враховувати розмір приміщення, під час бесіди в товаристві брати до уваги кількість і розміщення слухачів, гуркіт довкола тощо. Не можна перенапружувати голос, бо це призводить до порушень, а в окремих випадках і до тривалого захворювання голосових зв'язок. Голос треба пристосовувати до оточення, в якому ви говорите. Недоречно і неввічливо, наприклад, голосно говорити в приміщенні, де знаходяться незнайомі люди, скажімо, у кав'ярні, залах очікування тощо. По-перше, ми заважаємо людям, по-друге, даємо можливість іншим почути те, що стосується тільки нас і наших знайомих.

За голосом можна судити і про характер людини. Боязкі люди говорять, як правило, тихо, тоді як енергійні (або агресивні) майже завжди голосно. Говорити тихо й боязко,— це така сама вада, як і надмірна гучність голосу. У першому випадку в людей складається враження, що перед ними людина, яка не має достатньої віри ні в себе, ні в те, що говорить. У другому — люди думають, і здебільшого мають рацію, що особа, яка говорить надміру голосно, намагається довести силою свого голосу те, чого не може зробити аргументами. Різні народи користуються в розмові різною силою голосу. Наприклад, в арабському

світі розмова досягає такого рівня напруження голосу, що в нашому суспільстві вона сприймалася б як вияв агресивності або сварки. Проте самі араби вважають гучність голосу за вияв сили і щирості, а тихий голос – за вияв слабкості (В. Олійник).

7. Підготуйте один із жанрів публічного виступу «Монолог про себе», дібравши мовленнєві кліше.

	Порядок викладу інформації	Мовленнєві кліше
	Звертання до аудиторії	
	Знайомство, відрекомендування себе	
	Місце мешкання і навчання	
	Місце народження	
	Характер (сильні вияви характеру, слабкості)	
	Уподобання та хобі	
	Плани на майбутнє	
	Побажання	
	Завершення виступу	

8. Прочитайте текст «Презентація як різновид публічного мовлення лікаря». Підготуйте презентацію інтелектуальної продукції, розробленої Вашим науково-дослідним інститутом (лікарничною установою), врахувавши, що така форма публічного контактування є особливим типом прийому, на який запрошуються лише зацікавлені фахівці. Основною метою презентації є інформація, тому варто підготувати достатню кількість пізнавальних матеріалів, продумати форму їх показу.

Презентація як різновид публічного мовлення лікаря

Уміння представляти проекти (презентації), звітувати, переконувати, якісно інформувати аудиторію є досить важливим складником професіограми фахівця з медицини. Презентація - спеціально організоване спілкування з аудиторією, мета якого переконати або спонукати її до певних дій. Презентацію здійснюють через три канали: вербальний - те, що я говорю; вокальний - те, як я говорю; невербальний - вираз очей, жести, рухи. Вплив на аудиторію суттєво посилюється завдяки володінню вокальним і невербальним засобами. Презентація може бути успішною і неуспішною. *Успішна* - це презентація, під час якої досягнуто поставлену мету; *неуспішна* - аудиторію не вдалося переконати, підсумком стало розчарування як аудиторії, так і презентатора.

Основними причинами неуспішної презентації є: 1) нездатність подолати хвилювання перед великою аудиторією; 2) недоліки у плануванні й підготовці презентації; 3) погано організований, неструктурований зміст; 4) недостатній контакт з аудиторією; 5) неуважність до деталей; 6) відсутність відчуття часу; 7) неефективне використання наочних засобів; 8) перевантаження інформацією. Важливим для успіху презентації є її планування. *План презентації:* 1) мета і завдання презентації; 2) тема і предмет презентації; 3) аудиторія, на яку спрямована презентація; 4) початок і тривалість виступу; 5) місце проведення презентації. Сучасному фахівцеві з медицини часто доводиться готувати і виголошувати публічні виступи як у межах своєї установи, так і поза нею.

Ефективній підготовці сприяють засоби PowerPoint, що є складником пакета Microsoft Office. Вони дають змогу за допомоги комп'ютера досить швидко підготувати набір слайдів, що супроводжує виступ. Цей набір називається презентацією. Слайди можна

подати як у чорно-білій гамі, так із використанням різних кольорових схем і видів оформлень, створених як професійними дизайнерами, так і автором презентації. Слайди можуть містити: текст, таблиці, діаграми, рисунки, відеокліпи, звуковий супровід тощо.

Розрізняють такі види презентацій:

Презентація за сценарієм - це традиційна презентація зі слайдами, доповнена засобами показу кольорової графіки й анімації з виведенням відеоматеріалу на великий екран або монітор. Використання анімаційного тексту в поєднанні з діаграмами, графіками та ілюстраціями дає змогу зосередити увагу слухачів на основних твердженнях і сприяє кращому запам'ятовуванню інформації. Озвучує матеріал зазвичай сам доповідач.

Інтерактивна презентація - це діалог користувача з комп'ютером. Користувач приймає рішення, який матеріал для нього важливий, і вибирає на екрані потрібний об'єкт за допомоги миші або натисненням на клавіші. У цьому випадку видається інформація, на яку є запит. Інтерактивна презентація дає змогу здійснювати пошук інформації, заглиблюючись в неї настільки, наскільки це було передбачено розробником презентації. Така презентація захоплює користувача і утримує його увагу.

Автоматична презентація - це закінчений інформаційний продукт, перенесений на відеоплівку, дискету, компакт-диск і розісланий потенційним споживачам з метою виявлення їхньої зацікавленості.

Навчальна презентація призначена допомогти фахівцеві забезпечити зручне і наочне викладання теоретичного і практичного матеріалу. Навчальні презентації переділяються на такі види: презентації-семінари; презентації для самоосвіти; презентації-порадники. У навчальних можуть використовуватися всі інші види презентацій. Успіх будь-якої презентації, незалежно від її мети, типу, теми, складу аудиторії, визначається умінням доповідача презентувати свій задум.

Структурні компоненти презентації

Експозиція - це встановлення миттєвого контакту з аудиторією, створення атмосфери доброзичливості, утримування уваги та спонукання зацікавлення до теми презентації. Вона повинна бути короткою, захопливою, оригінальною.

Вступ, якому відводиться 5-10% від перебігу всієї презентації, можна умовно переділити на 2 блоки: початок і вступ. Завдання - встановлення (якщо не вдалося під час експозиції) чи закріплення контакту з аудиторією, виклад лаконічних зауважень стосовно теми презентації. Вступна частина презентації передбачає такі етапи: 1) привітання, вступні зауваження; 2) пояснення мети презентації; 3) огляд основних етапів презентації, використання допоміжних засобів; 4) пропозиція ставити запитання після або під час презентації. Вступ повинен допомогти аудиторії знайти відповіді на такі запитання, як: «Що

я почую, побачу?, У якій послідовності я це почую?, Чому це мені буде цікаво?».

Основна частина - це серцевина виступу, плануючи яку доцільно виокремити ключові положення, переходи-зв'язки. Будь-яке велике повідомлення для того, щоб бути засвоєним, повинно містити один, іноді два і зрідка три пункти (ключових тез). Це дозволяє логічно структурувати матеріал, аби він був зручним для сприймання. Основна частина становить 70-85 % презентації. Завдання її - схарактеризувати ситуацію, подати можливі засоби для її покращання й обов'язково запропонувати власний варіант її реалізації - кульмінація презентації. При цьому варто спонукати аудиторію до прийняття рішень і дій, вказавши на переваги своєї пропозиції. Залежно від типу презентації за цільовим критерієм (*інформаційна, спонукальна, переконлива*), різняться і методи розгортання презентації: інформаційна презентація послуговується хронологічним, географічним чи просторовим, індуктивним, причинно-наслідковим, дефініційним викладом; спонукальна та переконлива - методами індукції, дедукції, аналогії, причинно-наслідкового зв'язку чи за певною схемою (теорія і практика, обов'язок і вигода, факт і його практичне значення). Здебільшого використовують змішаний тип композиції, за якого презентатор комбінує різні методи викладу матеріалу, що дозволяє зробити структуру основної частини більш оригінальною. Для роботи на цій стадії доповідачеві необхідно уміти аналізувати ситуацію та поведінку аудиторії, пояснювати матеріал і аргументувати викладену думку.

Резюме підсумовує сказане, ущільнює зміст і свідчить про те, що презентація наближається до завершення.

Висновок - вихід з контакту, завершення спілкування. Це не тільки висловлення подяки за увагу, а ще одна фінальна спроба переконати аудиторію, тобто досягти мети презентації. Висновок має бути виразним, коротким й обов'язково оптимістично-мажорним. Відомо, що промовця слухають більш уважно на початку й наприкінці презентації. Це називають «**законом краю**». Продумуючи експозицію та висновок, важливо виявити почуття міри, бо занадто яскравий, образний початок зобов'язує витримати цю тональність упродовж усієї презентації. Способи завершення презентації: неочікуване завершення, резюме, жарт, оптимістичний або спонукальний заклик, заклик до дії, комплімент на прощання, висловлення вдячності. Презентація не закінчується тоді, коли все викладено, а коли сказали про її завершення.

9. Укладіть привітання для майбутніх колег із Міжнародним днем лікаря, який щорічно відзначають 19 вересня. До якого функціонального стилю належить цей текст?

Зразок:

Вельмишановні колеги!

Щиро вітаємо вас з професійним святом – Днем лікарського працівника! Важливою і значущою є ваша повсякденна, гуманна місія - забезпечувати людей ліками. Ваш професіоналізм, вміння знаходити оптимальні рішення повертають людям здоров'я, додають впевненості у власних силах та віри в життя. Переконані, що ваша відданість справі, фаховий досвід, глибокі знання і динамізм завжди поєднуюватимуться із щирим співчуттям до людей, милосердям та благодійністю у кращих людських традиціях.

10. Відновіть поданий нижче текст.

Вибір (...) підготовки до публічного виступу залежить від багатьох чинників: (...) оратора, (...) теми, ситуації (...), рівня володіння (...), специфіки аудиторії тощо. Підготовка виступу – важливий і відповідальний етап для кожного промовця. Вона розпочинається з визначення (...) виступу. Важливою умовою правильного визначення (...) виступу є моделювання психологічного портрету (...), а саме: (...). Після визначення (...), моделювання (...), починається етап (...). Критеріями відбору (...) є (...). Наступний етап – це (...), що розпочинається насамперед з визначення послідовності викладу матеріалу, тобто складання (...). Використовуються різні за метою і призначенням (...). Після написання (...) ораторові необхідно попрацювати над побудовою окремих частин (...): (...). Варто довгі речення замінити короткими; вставити риторичні запитання, які збагатять інтонацію, пожвавлять виклад, змусять стежити за перебігом думки; смислові зв'язки між частинами промови треба виразити словами: по-перше..., по-друге..., з одного боку..., а з іншого..., отже..., таким чином...; потрібно постійно називати предмет думки; необхідно визначити, де потрібні паузи; увести в текст звертання до слухачів. Після того, як (...) укладено необхідно почати готуватися до (...) (за І. Аверіним).

11. Доповніть низку висловів, які ілюструють етапи виступу науковця на конференціях, симпозіумах тощо.

1. Починати виступ варто зі звертання до присутніх: «Високоповажний пане голово, члени зібрання!»; «Шановне товариство!»; «Шановні члени координаційної ради!» (...).

2. Необхідно назвати тему публічної промови: «Тема доповіді - ...»; «Наше дослідження присвячене проблемі...» (...).

3. Проголошуючи наукову доповідь, варто покликатися на інші розвідки і розробки в технічній галузі: «Як слушно зазначив професор Кучеренко А.І...»;

«Цікавою, на наш погляд, є ідея...» (...).

4. Перш ніж відповідати, варто подякувати за поставлене питання: «Дякую за висловлені зауваження» (...).

5. Під час обговорення і дискусії доречно вживати вислови: «Без сумніву, ви маєте рацію, але...»; «Ваші міркування є слушними, проте...» (...).

6. Завершують виступ зазвичай подякою: «Дякую за слушні зауваження і поставлені питання!»; «Дякую за схильне ставлення до мене!»; «Складаємо щиру подяку (кому?) за цінні поради» (...).

12. Прочитайте вислови. Поясніть, якою мірою ви згодні з висловленими думками.

Жодна людина при здоровому глузді не візьметься будувати дім, не маючи проекту. Як же можна почати виступ, не маючи плану? Публічний виступ – це мандрівка до певної мети, і маршрут має бути нанесений на карту. (Д. Карнегі.) Людина, яка починає промову, не продумавши її структуру, нагадує корабель, який виходить у море без стерна. (І. Томан.) Виграні баталії, надійні мости та вдалі виступи – результати добре обміркованого плану. (П. Сопер.) Імпровізатори, як говорив Квінтіліан, хочуть показати себе розумними перед дурнями, а замість цього показують себе дурнями перед розумними людьми. (П. Пороховициков.)

13. Вступ є необхідною частиною навіть найбільш стислих виступів. Він включає кілька речень, за допомогою яких оратор має привернути увагу слухачів, сформулювати й пояснити свій задум і взагалі підготувати підґрунтя до сприйняття того, про що йтиметься у промові. Продовжіть ряд висловлень, які б відповідали вступу як складнику публічного виступу.

Підхід до теми. *Чи відомо вам...*

Конкретна мета виступу. *Сьогодні ми з'ясуємо... Хотілося б навести кілька міркувань про...*

Пояснення (мотивація). *Все це має стосунок до нашого щоденного життя, оскільки...*

Найстисліший огляд основних пунктів викладу. *Не можна не замислитись над тим, що... Відразу постають до уваги такі аспекти...*

14. Доберіть по три вислови, які відповідали б усталеним способам завершення публічного виступу:

1. Підбиття підсумків всього сказаного, повторення основних положень виступу.

2. Закликання до конкретних дій.

3. Висловлення слухачам комплімент.

4. Цитування доречних рядків відомих філософів, мислителів тощо.

5. Жартування.

6. Створення кульмінації.

15. Ознайомтеся з рекомендаціями як підготувати виклад, щоб виступ зацікавив слухачів?

По-перше, не вживайте надто довгих речень, бо їх набагато важче зрозуміти, ніж короткі. Проте укласти гарну промову із самих лише коротких речень також не можна. Чергуйте довгі речення з короткими.

По-друге, не зловживайте третьою особою однини і множини (наприклад,

«було проведено», «були заплановані дальші заходи»). Не бійтеся вживати форму першої особи. Тим самим ви наблизите виклад до рівня знань слухачів.

По-третє, не переобтяжуйте свою мову іншомовними словами, професійними термінами, абстрактними поняттями. Можливо, слухачі не мають достатнього рівня професійних знань, і повідомлення залишається для них незрозумілим.

По-четверте, намагайтеся включити до виступу приклади, порівняння й висновки, доречний дотеп.

По-п'яте, не зловживайте зайвими подробицями, які заступають головне у розповіді. Надмірна стислість також вадить. Якщо висловити якусь важливу думку лише кількома реченнями і не обґрунтувати її, то вона пройде повз увагу слухачів. Особливо це стосується переліку по пунктах. Слухач не в змозі запам'ятати, якщо доповідач просто перелічує пункти. Треба знайти шляхи поживавлення інформації. Приклад або порівняння легше запам'ятати, ніж просто назване твердження чи думку. Не забувайте про це ніколи і намагайтеся для доведення кожної важливої думки свого виступу знайти практичні приклади, порівняння. Зацікавлення слухачів можна посилити, навівши несподівані факти. Щоб збудити увагу, доповідач може також поставити слухачам ряд запитань, на які поступово сам відповідає. Один із способів пояснення

матеріалу полягає в тому, що лікар-промовець узгоджує цей матеріал з рівнем знань слухачів.

текст виступу (За П. Сопером).

16. Як сформулювати мету виступу? Можна зробити це *прямо* – чітко і недвозначно, а можна *опосередковано*, щоб активізувати увагу слухачів або послабити їхнє упередження проти мети.

Прямо: Моя мета – розповісти про унікальну лікарень-музей.

Опосередковано: Запрошую вас здійснити разом зі мною уявну подорож вулицями старого міста, де народився аптечний бізнес.

Вже у формулюванні мети виступу можна торкнутися зацікавлень аудиторії. Наприклад:

Створити враження конфлікту. Що сьогодні важливіше – з чималим вкладанням коштів упорядковувати лікарень міста чи подбати про рівень життя їхніх відвідувачів (пацієнтів)?

Продемонструвати контраст. Жоден з попередніх керівників лікарень не докладав такої уваги і не вкладав стільки коштів в благоустрій закладу.

Пробудити цікавість. Одна з найбільш дивних подій останнього часу – відкриття лікарень з автоматизованим управлінням.

Пробудити практичний інтерес. Незабаром буде відкрито лікарень майбутнього, де можливим буде здійснити комп'ютерну діагностику типу шкіри, де обслуговування буде напівавтоматизованим.

Звернутися до злободенних інтересів. У нашому місті незабаром з'явиться спеціалізована лікарень для мам та малюків «Мамина турбота».

Звернутися до альтруїстичних почуттів. Безкорисливо допомагати своїм пацієнтам – характерна риса лікарень «Мамина турбота». Відтепер у закладі можна буде поміряти тиск, діагностувати рівень цукру у крові тощо.

Викликати стан драматичної напруги. Ніколи медичні проблеми не заганяли мешканців міста в настільки глухий кут...

Звернутися до афоризмів, цитат видатних особистостей і пов'язати їх з темою доповіді. Наприклад, Артур Шопенгауер свого часу писав: «Здоров'я наскільки переважає решту благ життя, що здоровий жебрак щасливіший, ніж хворий король». Тож тема виступу....

Повторення основних думок. Варто пам'ятати, що те, що є цілком зрозумілим для оратора, зовсім не обов'язково мають відразу зрозуміти слухачі. Для досягнення нових думок необхідний час, а також повна зосередженість на цих думках. Тому головні положення промови протягом виступу варто повторити кілька разів (не менше трьох), уникаючи одних і тих самих слів. Якщо одну й ту думку повторити слово в слово, це може образити аудиторію. Якщо ж для висловлення тієї ж думки вибрати інші слова – слухачі не вважатимуть це повторенням. Наприклад: «Вам ніколи не вдається змусити людей зрозуміти якесь питання, якщо ви самі як слід його не збагнули». Чим ясніше ви уявлятимете собі питання, тим зрозуміліше ви зможете розтлумачити його іншим». Друге речення є повторенням думки, висловленої реченням першим. Проте якщо уривок сприймається на слух, у слухача не буде часу, щоб помітити таке повторення. Тим часом висловлена думка стала для нього зрозумілішою.

17. Поєднайте назву одого із різновидів презентацій з її функціональним призначенням. Який із типів презентацій найчастіше використовується у професійному мовленні лікаря (провізора)?

№	Різновид презентації	№	Призначення
1	Презентація-брифінг		Інформування про майбутні заходи лікарні
2	Презентація результатів		Привертання уваги громадськості та фахівців до нових медичних товарів і ліків
3	Презентація плану майбутніх робіт		Презентація винятково для фахівців і професіоналів у сфері стоматологічної галузі про нововведення у медичній компанії
4	Презентація ексклюзив		Представлення діяльності стоматологічної лікарні, значущості результатів діяльності
5	Презентація-конференція		Залучення нових пацієнтів через презентацію лікарських засобів і товарів медичного призначення
6	Презентація-шоу		Підвищення престижу та підтримка іміджу медичної компанії

18. Ознайомтеся з вимогами до структури та змісту презентації. Підготуйте презентацію у програмі PowerPoint з теми «Онлайн-інформування як новітній спосіб комунікації між лікарем і пацієнтом».

Вимоги до структури та змісту презентації

1. Стислий виклад матеріалу, максимальна інформативність тексту. 12-18 слайдів (powerpoint).
2. Ретельно структурована інформація з акцентом на проблеми, завдання, тощо. Наявність коротких та лаконічних заголовків, маркованих та нумерованих списків.
3. Важливу інформацію (наприклад, висновки, визначення, правила тощо) треба подавати великим та виділеним шрифтом і розміщувати в лівому верхньому кутку слайда. Другорядну інформацію бажано розміщувати знизу слайда.
4. Кожному положенню (ідеї) треба відвести окремий абзац. Головну ідею треба викласти в першому рядку абзацу.
5. Використовуйте табличні форми подання інформації (діаграми, схеми) для ілюстрації найважливіших фактів, що дасть змогу подати матеріал компактно й наочно.
6. Графіка має органічно доповнювати текст. Пояснення треба розміщувати якнайближче до ілюстрацій, із якими вони мають з'являтися на екрані одночасно. Усю текстову інформацію потрібно ретельно перевірити на відсутність орфографічних, граматичних і стилістичних помилок.

7. Рекомендована література

8. Єщенко Т. А. Фахове мовлення лікаря: [практикум] / Єщенко Т. А. Львів: ЛНМУ, 2023. 123 с.

9. Єщенко Т. А. Фахове мовлення лікаря: [вправи і завдання для самостійної роботи студентів] / Єщенко Т. А. Львів: ЛНМУ, 2023. 78 с.
10. Єщенко Т. А. Фахове мовлення лікаря: [збірник тестових завдань для поточного контролю] / Єщенко Т. А. Львів: ЛНМУ, 2022. 81 с.
11. Голод Р.Б. Українська мова (за професійним спрямуванням): [навчальний посібник] / Р.Б. Голод, О.М. Мельничук, Л.І. Сілевич. – Івано-Франківськ: Видавництво ІФНМУ, 2023. 212 с.
12. Караман С.О. Українська мова за професійним спрямуванням: [навчальний посібник для ВНЗ] / С.О. Караман, О.А. Копусь, В.І. Тихоша. – К. : Літера ЛТД, 2023. – 544 с.
13. Шевчук С.В. Українська мова за професійним спрямуванням: [підручник, за програмою МОН]. 5-те видання / С.В. Шевчук, І.В. Клименко. Київ: Алерта, 2022. 696 с.
14. Шутак Л.Б. Культура усного спілкування медичного працівника: [навчальний посібник для студентів вищих медичних навчальних закладів III – IV рівнів акредитації] / Л.Б. Шутак, Г.В. Навчук. Чернівці: Видавництво БДМУ, 2021. 177 с.

Самостійна робота №10
СТИЛІСТИЧНИЙ АСПЕКТ ФАХОВОЇ МОВИ МЕДИЧНИХ
ПРАЦІВНИКІВ (4 год.)

Вправи і завдання до теми

1. Укладіть на основі наведеного монологічного інформаційного тексту діалог між лікарем і журналістом в офіційно-діловому стилі мовлення. Поясніть відмінність між словесними цілими.

Дефіцит лікувальних препаратів – неабияка загроза для хворої людини. А надто тієї, щоденне самопочуття, якої перебуває у прямій залежності від наявності тих чи інших медикаментів. Стосується це і хворих на діабет. Ін'єкції інсуліну необхідні їм кожного дня. Хоч нестачі цього життєво необхідного препарату у Львівській області поки що не було, але певна напруга з постачанням відчувалась, адже з ліквідацією об'єднання, що займалося закупівлею і постачанням ліків в Україні, планомірне знаходження їх припинилось. Враховуючи ситуацію, що склалася, з ініціативи представників обласної організації Червоного хреста була укладена угода з Українським товариством медиків у Відні, яке сприяло у придбанні партії пролонгованого інсуліну. Львівський міськвиконком виділив на це певну суму (з газети).

2. Відредагуйте поданий текст. Які норми порушено?

Користувачі сучасних гаджетів можуть робити пошук і онлайн-резервацію товарів у мережі лікарень «Мамина турбота» з любого мобільного пристрою! У сучасному світі все відбувається онлайн. Пошук товарів для здоров'я і краси в інтернеті – не виключення. А використання з цією метою мобільного додатку «Мережа лікарень «Мамина турбота» дозволяє ще й суттєво економити час і гроші. Мобільний додаток «Мережа лікарень «Мамина турбота» доступний для користувачів мобільних пристроїв усіх операційних систем – iOS, Android, Windows - і забезпечує наступні зручності: 1) швидкий пошук ліків та аптечних товарів у вашому місці; 2) перевірка наявності в лікарнях вашого міста потрібної продукції у режимі реального часу; 3) перегляд цін і пошук самої нижчої ціни; 4)

відображення міста знаходження лікарень на картах Google, прокладання оптимального маршрута; 5) можливість зарезервувати потрібну продукцію у обраній аптеці онлайн (щоб невдовзі забрати готове замовлення поза чергою); 6) перегляд історії закупівель і бонусних балів за Карткою клієнта

«Мамина турбота». Приємно, що цей спосіб пошуку інформації та резервації товарів аптечного асортимента в лікареньках «Мамина турбота» подобається нашим клієнтам - про це свідчить кількість скачувань додатка, яка сягнула уже біля 10 000!

3 Укладіть рекламний текст публіцистичного стилю з порадами для пацієнтів найкращої лікарні (на вибір). У чому полягає своєрідність вказаного жанру мовлення?

8. Визначте, до якого функційного стилю належить текст. Доберіть заголовок.

Однією з найважливіших колективних форм усного професійного спілкування є ділова нарада. Її ефективність залежить не лише від змісту, професіоналізму учасників, а й рівня їх культури, дотримання службовцями норм службового етикету.

Більш швидкому й ефективному вирішенню обговорюваних питань сприяють доброзичливе ставлення до кожного промовця, увага до будь-якої пропозиції, дотримання норм регламенту, лаконізм викладу думок, спокійний, рівний тон, використання необхідних етикетних формул у ході дискусії (я підтримую погляд...», «На жаль, не можу погодитися з думкою...» і под.).

9. Укладіть діалог між пацієнтом і лікарем, обравши один із різновидів функційного стилю. Який тип є не прийнятливий у професійній діяльності?

Види комунікації: 1) *інформативна* комунікація – передавання інформації про лікарські засоби, способи лікування; 2) *афективно-оцінна комунікація* – вираження почуттів, емпатичне сприймання людей; 3) *рекреативна* комунікація – спілкування з метою відпочинку (веселі історії, дискусії, конкурси); 4) *переконувальна* комунікація – вираження порад, прохань, рекламувань лікарських засобів і товарів медичного призначення; 5) *імперативна* комунікація – комунікація, яка ґрунтується на підпорядкуванні інших людей, «волі до влади»; 6) *ритуальна* комунікація – дотримання та виконання мовцями соціально прийнятих форм поведінки (етикет, рекомендаційні правила, законодавство щодо ведення аптечного бізнесу тощо);

7) *провокаційна* комунікація - особливий тип спілкування, внутрішньо розрахований не на передавання, а на отримання інформації, ставлення мовця в незручне становище.

Рекомендована література

Єщенко Т. А. Фахове мовлення лікаря: [практикум] / Єщенко Т. А. Львів: ЛНМУ, 2023. 123 с.

Єщенко Т. А. Фахове мовлення лікаря: [вправи і завдання для самостійної роботи студентів] / Єщенко Т. А. Львів: ЛНМУ, 2023. 78 с.

Єщенко Т. А. Фахове мовлення лікаря: [збірник тестових завдань для поточного контролю] / Єщенко Т. А. Львів: ЛНМУ, 2022. 81 с.

Голод Р.Б. Українська мова (за професійним спрямуванням): [навчальний посібник] / Р.Б. Голод, О.М. Мельничук, Л.І. Сілевич. – Івано-Франківськ: Видавництво ІФНМУ, 2023. 212 с.

Караман С.О. Українська мова за професійним спрямуванням: [навчальний посібник для ВНЗ] / С.О. Караман, О.А. Копусь, В.І. Тихоша. – К. : Літера ЛТД, 2023. – 544 с.

Шевчук С.В. Українська мова за професійним спрямуванням: [підручник, за програмою МОН]. 5-те видання / С.В. Шевчук, І.В. Клименко. Київ: Алерта, 2022. 696 с.

Шутак Л.Б. Культура усного спілкування медичного працівника: [навчальний посібник для студентів вищих медичних навчальних закладів III – IV рівнів акредитації] / Л.Б. Шутак, Г.В. Навчук. Чернівці: Видавництво БДМУ, 2021. 177 с.

Самостійна робота № 11

НАУКОВИЙ СТИЛЬ У ФАХОВОМУ МОВЛЕННІ ЛІКАРЯ (4 год.)

1. Складіть план реферату на одну із запропонованих тем:

- Мовленнєвий етикет – невід’ємний елемент культури мовлення стоматолога.
- Запозичена лексика у професійному мовленні (на прикладі наукової мови стоматології).
- Мова стоматологів як різновид медичної мови.

2. Підберіть самостійно тексти, пов’язані з вашою майбутньою професією, які належать до різних підстилів наукового стилю.

3. Складіть конспект наукової статті на медичну тематику (на власний вибір).

4. Прочитайте науковий текст. Дайте йому заголовок. До якого підстилю наукового стилю він належить?

Медицина стародавніх греків бере свій початок з глибини віків. На розвиток її, безсумнівно, мали вплив Єгипет та країни Месопотамії.

Незважаючи на цей вплив, грецька медицина розвивалася своїм шляхом і досягла в теорії і практиці вищого рівня, ніж у всіх інших стародавніх народів світу. Це пояснюється, звичайно, не національними особливостями греків або особливостями грецького генія, а передусім сприятливими соціально-економічними умовами життя тогочасних греків. Вони були розселені на порізаних морем берегах Південної Європи та численних островах із здоровим кліматом, що сприяло розквітові мореплавства і торгівлі, а об’єднані в невеликі республіки, які не знали жорстокої деспотії монархізму, гніту, скутості думки релігією, могутніх каст жерців. Усі ці сприятливі обставини зумовили розвиток у цього народу за тих часів усіх галузей мистецтва і науки, зокрема й медицини...

Найстародавнішими літературними творами, звідки ми черпаємо відомості про медицину античних греків, є поеми «Іліада» і «Одіссея». З цих поем ми дізнаємося, що за часів Троянської війни (XII ст. до н. е.) в грецьких військах були лікарі, які користувалися великою пошаною (*Верхратський С. А. Історія медицини : навч. посіб. / С. А. Верхратський, - К.: Здоров’я, 2021 – 30 с.*)

5. Прочитайте фрагмент наукової статті. З’ясуйте, які ознаки наукового тексту вона містить.

УДК 614.253:378.147

ЕТИКА І ДЕОНТОЛОГІЯ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ СТУДЕНТА-МЕДИКА

С.І. Корнага, О. В Денефіль, З. П. Мандзій

ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України»

Стаття присвячена питанням етики та деонтології в процесі навчання в медичному вузі. Особлива увага звертається на питання спілкування пацієнта і майбутнього лікаря, удосконалення його професійної майстерності, оскільки в руки медиків віддається найдорожче – життя і здоров'я людини.

Вступ. Медичні працівники зобов'язані знати і постійно доримуватися правових і моральних норм, які забезпечують професійну бездоганність у роботі, її етико-деонтологічну спрямованість.

Гарний медик-фахівець – це людина, яка не тільки отримала ґрунтовну спеціальну підготовку, а й уміє застосовувати свої знання в інтересах хворого, тобто дотримується норм медичної деонтології. Йдеться не просто про належну поведінку медичного персоналу, а про недопущення шкідливих наслідків неповноцінної діяльності медичного працівника.

Основна частина. Формування етико-деонтологічних принципів і світогляду майбутнього лікаря та основ його професійних знань, по суті, починається ще з моменту вступу в медичний вищий навчальний заклад. Випускними ж іспитами лише формально завершується академічний етап першочергового накопичення та систематизації знань і починається безперервний, протягом усього життя, етап вдосконалення і спеціалізації професійної майстерності.

На практичних і семінарських заняттях, особливо на першому курсі, втілення в навчальний процес принципів медичної етики й деонтології пов'язано з деякими труднощами. Проте вони є цілком здоланими, якщо зовнішнє оформлення навчальних кімнат, наочні засоби сприяють формуванню поняття про місце лікаря в суспільстві, про його професійний обов'язок і поєднуються з вимогою постійного дотримання високих принципів етики взаємин викладача й студентів та студентів між собою.

Висновки. Високі принципи моралі лікаря, постійна готовність прийти на допомогу хворому, діяльне милосердя та доброта, високий професіоналізм і відповідальність за свою роботу, безкорисливість, прагнення постійно удосконалювати свій професійний і загальнокультурний рівень вирізняють переконаного й справжнього лікаря, майстра справи від «ремісника», який випадково став лікарем.

6. Прочитайте науковий текст із галузі стоматології. Підготуйте до нього тези. З'ясуйте, до якого підвиду наукового стилю цей текст належить.

Комбінованою називається коронка, виготовлена з двох матеріалів: металу та пластмаси або металу та порцеляни. Методика її виготовлення така: звичайну металеву коронку полірують і приміряють у порожнині рота. Потім обточують додатково зуб з вестибулярної, ріжучої і апроксимальних поверхонь на 1-2 мм, вирізують бором отвір на вестибулярній поверхні, наповнюють коронку рідким воском і надягають на опорний зуб.

Через отвір витісняється зайвий віск, Решта воску заповнює всі вільні проміжки між зубом і коронкою. Залишивши коронку в роті, знімають гіпсовий відбиток і відливають модель.

Я. А. Белкін пропонує вирізати на вестибулярній поверхні віконечко, захопивши також незначну частину ріжучого краю і залишивши вузький обідок біля шийки зуба шириною 1-2 мм. Потім вестибулярні краї металу стоншують, загинають всередину з таким розрахунком, щоби при формуванні облицювання з пластмаси металеві краї віконця знаходилися в глибині пластмаси. Щоб збільшити силу зчеплення металу з пластмасою, роблять на металі надрізи пилкою. Після цього приступають до зняття відбитка. Для цієї мети наливають рідкий віск в коронку і надягають її на опорний зуб, зайвий віск видавлюють і його зрізають, з решти воску моделюють вестибулярну стінку і знімають гіпсовий відбиток. Зняття відбитка вестибулярної поверхні воском має той недолік, що модель зуба відливається з гіпсу. Тим часом — комбінована коронка, виготовлена на металевій моделі, точніша. Вона легко сідає на опорний зуб. Тому В. С. Куриленко знімає відбиток для комбінованої коронки наступним чином. Після додаткової обробки зуба вирізає віконечко в коронці за зазначеним вище способом, надягає коронку, замішує рідкий гіпс, накладає небагато гіпсу пальцем на вестибулярну поверхню зуба і натискає на гіпс таким чином, щоб він підходив під краї коронки і заповнював проміжки між штучною коронкою і зубом. Потім знімає гіпсовий відбиток. За таким відбитком можна відлити модель зуба з легкоплавкого металу.

7. Виправте порушення логіки висловлювання у реченнях наукового змісту:

1. Серед вчених у цьому напрямку привертають особливу увагу праці Б. Зіменковського, В. Виговського, Я. Базилевича.
2. Підготовка стоматологів повинна передбачати поглиблене вивчення предметів по горизонталі (в терапії чи хірургії) і міждисциплінарні зв'язки по вертикалі (педагогіка, психологія тощо).
3. Серед критеріїв, за якими оцінюються керівники медичних установ виділяють: наявність природних якостей, а саме здатності спілкуватися з іншими, здатність організувати своє робоче місце і навчити цього інших; психолого-педагогічні якості та організаційно-управлінську придатність.

8. Випишіть із наукових стоматологічних текстів три уривки із посиланнями. Поясніть принципи їх подання і пунктуацію.

9. Допишіть речення із моделями цитування:

Автор зазначив...

Як твердить...

Згідно з уявленням про...

Можна навести такі слова видатного вченого...

Автор рекомендує...

Учений наголошує на...

Щодо розглядуваної проблеми вчений зауважує...

Автор виділяє такі групи...

10. Запишіть правильно нижчеподані слова, забравши ризику:

Під/небінно/зубний; слизо/гнійний/; гіпер/термія; санітарно/освітній;
блід/лиций; хворобо/стійкий; парадон/тоз; бюгельно/дуговий;
внутрішньо/зубний; мікро/хірургія; лікар/стоматолог; слино/утворюючий;
слино/відсмоктувач; вакцино/терапія; анти/септик; проти/мікробний;
ана/еробний; слино/ви/ділення; внутрішньо/кісткове;
щелепно/під/язиковий; ліво/щелепний.

11. Ознайомтеся, що таке «Grafati» і які існують стилі цитувань?

«Grafati» – це міжнародна бібліографічна платформа, що фокусується на

розробленні алгоритмів генерування покликань за вимогами міжнародних, національних та локальних стилів цитування. На відміну від більшості конкурентів на ринку, на сайті не використовуються стилі CSL (поширений відкритий код, яким послуговуються більшість бібліографічних сервісів), а тому пропонуються індивідуальні рішення, що гарантують найточніші бібліографічні та внутрішньотекстові й підрядкові покликання згідно з правилами різноманітних стилів цитування.

Існують сотні чи навіть тисячі різних міжнародних та національних стилів цитування. Мета кожного з них – створити одноманітні правила для оформлення бібліографічних покликань і внутрішньотекстових цитат у наукових статтях, дисертаціях та інших дослідницьких працях.

Що таке «стиль цитування»?

Стиль цитування – це певний набір правил, що регламентують оформлення списку бібліографічних посилань та наведення цитат у тексті праці. Існує багато різних стилів цитування: від загальновідомих APA, MLA, «Гарвард», «Чикаго», «Ванкувер» чи українського ДСТУ 8302:2015 до індивідуальних стильових рекомендацій, розроблених конкретними університетами або журналами.

Який стиль цитування обрати?

Якщо ви готуєте дисертацію або іншу працю в межах університету, проконсультуйтеся з вашим керівником або ознайомтеся з рекомендаціями університету: часто заклад або прямо вимагає використовувати певний стиль цитування, або дає можливість вибору з-поміж кількох альтернатив. Так само ознайомтеся з відповідними рекомендаціями, якщо ви подаєте статтю до наукового журналу, тези доповіді конференції тощо. Також зазначимо, що для оформлення покликань у дисертаціях в Україні існує рекомендований перелік стилів цитування, затверджений Міністерством освіти і науки. Якщо ви маєте змогу самостійно обрати стиль цитування, пам'ятайте, що різні стилі традиційно використовують у різних галузях знань. От коротка таблиця, що допоможе вам обрати потрібний стиль:

Стиль цитування	Галузі знань
ДСТУ 8302:2015 (Державний стандарт України)	Широке коло різних галузей
APA (<i>American Psychological Association</i>)	Суспільні науки: психологія, історія, соціологія, економіка тощо
MLA (<i>Modern Language Association</i>)	Лінгвістика, література, культурологія тощо
Chicago	Гуманітарні науки: література, мистецтвознавство, історія тощо, фізичні та суспільні науки
Harvard	Гуманітарні науки та широке коло інших дисциплін
Vancouver	Медицина, біологія
IEEE (<i>Institute of Electrical and Electronics Engineers</i>)	Електротехніка, механіка, інформатика тощо
ACS (<i>American Chemical Society</i>)	Хімія
AIP (<i>American Institute of Physics</i>)	Фізика

<i>Physics)</i>	
OSCOLA (<i>Oxford University Standard for the Citation of Legal Authorities</i>)	Право

12. Здійснити автоматичне трансліювання списку літератури кириличного тексту у текст, переданий латиницею, скориставшись ресурсом «Grafiati» <https://www.grafiati.com/uk/transliteration/>

Карпіловська, Є. А. Здобутки академічної структурної та математичної лінгвістики у моделюванні українського слова / Є. А. Карпіловська. *Українська мова*. 2019. № 1. С. 18-35.

Компанцева, Л. Ф. Прикладні аспекти інтернет-лінгвістики в діяльності інститутів сектору безпеки [Електронний ресурс] / Л. Ф. Компанцева. Сучасні інформаційні технології у сфері безпеки та оборони. 2013. № 1. С. 75-79.

13. Здійснити автоматичне трансліювання списку осіб кириличного тексту у текст, переданий латиницею, скориставшись ресурсом «Grafiati» <https://www.grafiati.com/uk/transliteration/>

Лещенко Вікторія

Коваленко Сергій

Григорчук Віталій

Коломієць Лада

Васильовська Наталія

14. Автоматично укладіть список літератури, в якому є монографія, енциклопедія, дисертація, автореферат дисертації, словникова стаття, стаття в газеті, тези доповіді конференції, стаття у науковому журналі, скориставшись ресурсом «Grafiati» <https://www.grafiati.com/uk/transliteration/>

15. Знайдіть у ресурсі «Grafiati» у розділі «Моя бібліографія» наукові праці Бацевича Флорія, Степаненка Миколи. Автоматично сформуєте з них список літератури.

Список використаної літератури

Основна

1. *Бабич Н. Д.* Культура фахового мовлення: навч. Посіб. / Н. Д. Бабич, К. Ф. Герман, М. В. Скаб та ін.; за ред. Н. Д. Бабич.— Чернівці: Книги. — XXI.—2019. — 496 с.
2. *Голод Р. Б.* Українська мова (за професійним спрямуванням): навч. посіб. / Р. Б. Го-лод, О. М. Мельнечук, Л. І. Сілевич.— Івано-Франківськ : Вид-во Івано-Франківського нац. мед. ун-ту, 2022. —212 с.
3. *Золотухін Г. О.* Фахова мова медика: підручник / Г. О. Золотухін, Н. П. Литвиненко, Н. В. Місник. – К.: Здоров'я, 2022. — 392с.
4. *Лісовий М. І.* Культура професійного мовлення : навч. посіб. / М. І. Лісовий. – Вінниця : Нова книга, 2021. — 176 с.
5. *Шутак. Л. Б.* Культура усного спілкування медичного працівника: навч. посіб. / Л.Б. Шутак, Г. В. Навчук. – Чернівці: Вид-во Буковинського держ. мед. ун-ту, 2021.— 177 с.
6. *Шутак Л. Б.* Українська мова професійного спрямування : навч. посіб. / Л. Б. Шутак, Г. В. Навчук, А. В. Ткач ; за ред. Г. В. Навчук . – Чернівці : Вид-во Буковинського держ. мед. ун-ту, 2021. —444 с.

7. Юкало В. Я. Культура мови / В. Я. Юкало. — Тернопіль: Укрмедкнига, 1999. — 77 с.

Додаткова

1. Бабич Н. Д. Культура фахового мовлення : навч. посіб. / Н. Д. Бабич, К. Ф. Герман, М. В. Скаб та ін.; за ред. Н. Д. Бабич. — Чернівці: Книги – XXI, 2021. — 528с.
2. Загнітко А. П. Українське ділове мовлення: професійне і непрофесійне спілкування / А. П. Загнітко, І. Г. Данилюк. – Донецьк: ТОВ ВКФ «БФО», 2021. — 623с.
3. Пономарів О. Д. Стилїстика сучасної української мови / О. Д. Пономарів. – К. : Либїдь, 1993. — 248 с.

Словники

1. Бибик С. П. Словник іншомовних слів : тлумачення, словотворення та слововживання / С. П. Бибик, Г. М. Сюта; за ред. С. Я. Єрмоленко. — Х.: Фоліо, 2019. — 623 с.
2. Гринчишин Д. Г. Словник паронїмів української мови / Д. Г. Гринчишин, О. А. Сербенська. — К.: Рад. шк., 2021. — 222с.
3. Демська О. М. Словник омонїмів української мови / О. М. Демська, І. М. Кульчинський. — Львів: Фенїкс, 2021. — 224 с.
4. Караванський С. Й. Практичний словник синонїмів української мови / С. Й. Караванський. — К.: Українська книга, 2021. — 480с.
5. Олійник І. С. Українсько-російський і російсько-український фразеологічний тлумачний словник / І. С. Олійник, М. М. Сидоренко. — К.: Рад. шк., 1991. — 400с.
6. Полюга Л. М. Словник антонїмів української мови / Л. М. Полюга; за ред. Л.С. Па-ламарчука. — 2-е вид., доповн. і випр. — К.: Довїра, 2022. — 275с.— (Словники України).
7. Словник труднощів української мови / Д.Г. Гринчишин, А.О. Капелюшний, О.М. Пазяк та ін. О.О. Потебні АН УРСР; гол. ред. С.Я. Єрмоленко. — К.: Рад. шк., 2022. — 336 с.
8. Українсько-литинсько-англїйський медичний енциклопедичний словник : у 4 т. / уклад. Л. І. Петрух, І. М. Головка. — К. : Меедицина, 2022 – 2022.— Т. 1. — 700 с. ; Т. 2. – 742 с.; Т. 3. — 744. с.; Т. 4. — 600 с.
9. Фразеологічний словник української мови : у 2 кн. / АН України ; Інститут української мови ; уклад. В. М. Білоножко, В. О. Винник, І. С. Гнатюк та ін. – К.: Наук. думка. 1999. — Кн. 1: А – Н. — 528 с.; Кн. 2: Н – Я. — С. 529 – 980.

Самостійна робота №12

КУЛЬТУРА ПИСЕМНОГО ДІЛОВОГО МОВЛЕННЯ:

загальна характеристика. Вимоги до складання й оформлення адміністративно- канцелярських документів. Стоматологічна документація. Професійна документація медиків. Особливості її складання та оформлення (4 год)

1. Написати заяву навчального змісту (в деканат).
2. Написати заяву із працевлаштування.
3. Написати автобіографію.
4. Укласти резюме для працевлаштування.
5. Доповніть речення:

- Будь-який документ містить такі реквізити:

- Телефонограмою може передаватися інформація щодо ...
- Від руки заповнюється ...
- Порядок денний є обов'язковою частиною...
- У пояснювальній записці ...
- За допомогою доручення стає можливим ...
- Довідка – це документ, який ...
- Медичні документи призначені ...

6. Напишіть лист, у якому оргкомітет повідомляє про проведення вистави стоматологічних інструментів.

7. Прочитайте звернення до пацієнтів. Відредагуйте текст.

Шановний пацієнт!

Санація ротової порожнини, (в тому числі: дентальна імплантація, пластика твердих та м'яких тканин, підйом дна гайморової порожнини) буде проводитися під загальним безчуттям. За проведення безчуття та підтримку життєво важних функцій організму в час наркозу відповідає лікар- анестезіолог. В деяких випадках загальне безчуття доповнюється місцевим безболісним, що відсуває біль на протязі декількох годин після санації ротової порожнини. Лікарі завжди вибирають найоптимальніші та найменш шкідливіші для Вас методи безболісності. Проведення загального безболісності неможливе під час або безпосередньо після гострої інфекційної хвороби, тобто не можна мати підвищеної температури тіла, кашлю, нежиття, рвоти, поносу, висипки і т.д. На протязі чотирьох годин перед операцією не можна їсти та пити з метою запобігання попадання шлунково-кишкового вмісту в дихальні шляхи.

8. Уважно розгляньте бланк медичної карти стоматологічного хворого. Знайдіть і виправте помилки.

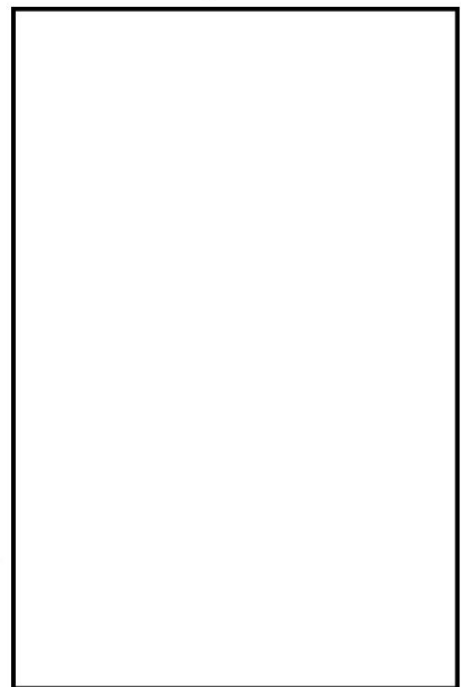
центр стоматологічної імплантації та протезування

медична карта стоматологічного хворого

Дата народження: повторні визови

число місяць рік

Пацієнт			
Домашній	Фамілія	Ім'я	По- батькові
адрес	Вулиця	№ дому	Телефон
Професія	Місто		Моб. Телефон
Місце			
праці			
Діагноз			
Застереження			

9. Ознайомтеся з фрагментом медичної анкети. Виправте помилки.

Медична анкета

Дані про пацієнта, які необхідні при лікуванні стоматологічних хвороб у дитини

Шановний пацієнт, ми раді вітати Вас в нашій клініці

Різні захворювання та вікові особенності організму можуть впливати на перебігання лікування Вашої дитини. Тому просимо уважно заповнити цей бланк.

Персональні дані є лікарською тайною і не підлягають розпоширенню, а лише служать для контролю за становищем здоров'я під час лікування.

1. Фамілія, ім'я (дитини) _____
2. _____ Дата народження _____ учбовий заклад _____
3. _____ Бувший стоматолог _____ дільничий педіатр _____
4. Батьки (П.І.Б.) _____
5. Домашній адрес _____
6. Телефони: домашній _____ моб. _____ батьків _____

Вкажіть перенесені та наявні хвороби вашої дитини

Перебігання періоду новонародженості та першого року життя дитини:

- Вага дитини при народженню. _____
- Тривалість грудного вигодовування. _____
- Тривалість нічного пиття з пляшечки. _____
- Захворювання першого року життя. _____
- Які медикаменти брала дитина. _____
- Чи проводилися дитині профілактичні прививки _____

Чи нарікає дитина на кровотечу з десен. _____

Чи дитина приймає зараз любі медикаменти _____

Чи приймає дитина медикаменти які заповільнюють згортання крові (антикоагулянти).

10. Уважно прочитайте «Анестезіологічну анкету» Виправте і поясніть виправлення.

Анестезіологічна анкета

Відповідаючи на запитання анкети, що стосується Вашого здоров'я, ви робите можливим вибір найоптимальнішого способу знечулення.

Фамілія, ім'я, по-батькові _____

Вік _____ Маса тіла _____ Зріст _____

1. Чи ви колись находились на стаціонарному лікуванню? Якщо так, по якій причині? _____

2. Чи проводились вам операційні втручення? Якщо так, то по якій причині? _____

3. Під час обезболення щось привертало особливу увагу? Якщо так, то що іменно? _____

4. Чи приймаєте зараз якісь медикаменти? Якщо так, то які? _____

5. *Сердечно-судинна система:*

- Наявність _____ артеріальної гіпертонії _____

- Який артеріальний тиск для вас характерний? _____

- Наявність аритмій _____

- Пороки серця та судів _____

- Коли _____ останній раз _____ проводилось _____ ЕКГ обслідування _____

6. *Дихальна система:*

- Часто хворієте запаленням легеней? _____

- Маєте задишку? _____

- Хворієте бронхіальною астмою? _____

- Другі захворювання легеней, а саме: _____

- Скільки сигаретів викурюєте в день _____

САМОСТІЙНА РОБОТА №13

Рекомендовані напрямки самостійної роботи

1. **Напишіть текст службового листа від стоматологічної клініки, використовуючи вставні конструкції.**

2. **Напишіть доповідну записку в обласний департамент охорони здоров'я.**

3. **Напишіть рекламу стоматологічного змісту.**

4. **Заповніть бланк «Медичної карти стоматологічного хворого». Проаналізуйте аналогічну роботу свого товариша з групи.**

5. **Напишіть заяву про прийняття на роботу. Охарактеризуйте цей документ.**

6. **Підготуйте повідомлення на тему «Функції документа».**

7. **Виготовіть наочний плакат «Реквізити документа».**

8. **Підготуйте інформаційну таблицю «Титульна сторінка документа».**

9. **Напишіть реферат на тему «Історія виникнення діловодства в Україні».**

10. **Виготовіть порівняльну таблицю «Документи кадрового складу».**

11. **Підготуйте інформаційно-довідковий альбом «Влаштування на роботу з покроковим оформленням необхідних документів».**

12. **Запишіть протокол будь-якої операції, використовуючи поданий нижче бланк.**

Операція № _____ від

Прізвище, ім'я, по батькові хворого _____

Хірург _____

Анестезіолог _____

Діагноз до операції _____

Діагноз після операції _____
Опис операції _____
Результат операції: _____
Опис препарату (видаленого органу, частини органа): _____

Підпис хірурга _____

13. Самостійно знайдіть і заповніть один із медичних документів, зокрема:

- Журнал обліку профілактичних оглядів лікаря-стоматолога;
- Листок непрацездатності;
- Анкета пацієнта стоматологічного кабінету;
- Виписка із карти розвитку новонародженого;
- Медична карта стоматологічного хворого;
- Рецепт.

Список використаної літератури **Основна**

1. Антоненко-Давидович Б. Як ми говоримо. — К.: 1991.
2. Бабич Н. Історія української літературної мови. — Львів: Світ, 1993.
3. Бабич Н. Основи культури мовлення. — Львів, 2022.
4. Бурячок А. Про зміни та доповнення в третьому і четвертому виданнях «Українського правопису» (2022 р. 1993 р.) / Українська мова і література в школі.— 1993. — № 5-6, с. 40-48.
5. Глушак С.В., Дияк О.В., Шевчук С.В. Сучасні ділові папери: навчальний посібник для вищих та середніх спеціальних навчальних закладів. — 3-е видання, переробл. і доповн. — К.: А.С.К., 2022.— 400 с.
6. Головащук С. Складні випадки наголошення: словник-довідник. — К., 2022.
7. Головач А. С. Зразки оформлення документів. Для підприємств та громадян. —Донецьк: Сталкер, 2020. —352 с.
8. Діденко А.Н. Сучасне діловодство. Навч. посібник. —К: Либідь, 1998. — 257 с.
9. Ділова українська мова. Навч. посібник / О.Д. Горбул, Л.Г. Галузинська, Т.І. Ситник, С.А. Яременко: За ред.. О.Д. Горбула — 2-е вид. випр. і доп.— К.: Т-во «Знання» КОО, 2022. — 226 с.
10. Гринчишин Д., Сербенська О. Словник паронімів української мови. — К.: Радян. школа, 2021. — 312 с.
11. Загнітко А.П., Данилюк І.Г. Українське ділове мовлення: професійне і непрофесійне спілкування. — Донецьк: ТОВ ВКФ «БАО», 2022. — 480 с.
12. Зарицька І.М., Чикаліна І.О. Українське ділове мовлення. Практикум / за загальною редакцією проф.. А.П. Загнітка. — Донецьк: Центр підготовки абітурієнтів, 1977.—112 с.
13. Зубков М. Сучасне українське ділове мовлення. — Х.: Торсінг, 2022. — 384 с.
14. Закон про мови // Освіта. — 2022. — №72.
15. Караванський С. Практичний словник синонімів української мови. — К., 2022.
16. Коваль А.П. Культура ділового мовлення. Писемне та усне ділове спілкування. — К.: Вища школа. 1977. —294 с.

17. Культура української мови: довідник / за ред. В.М. Русанівського. — К.: Либідь 2022. — 304 с.
18. Коваль А.П. Ділове спілкування —К.: Либідь . 1992. — 294 с.
19. Козачук Г.О. Українська мова: довідник / за ред. В.М. Русанівського — К.: Либідь. 2022. —304 с.

Додаткова література

1. Потелло І.М. Ділова українська мова: Навч. посіб. — К.: МАУП, 1998, — 248 с.
2. Словник ділової людини. — Львів, 1992.
3. Новий словник іншомовних слів: близько 40000 слів та словосполучень/ Л. І. Шевченко, О. І. Ніка, О. І. Хом'як, А. А. Дем'янюк. — АРІЙ, 2021. —672 с.

САМОСТІЙНА РОБОТА №14 ВИМОГИ ДО УКЛАДАННЯ Й ОФОРМЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-КАНЦЕЛЯРСЬКИХ ДОКУМЕНТІВ (4 год.)

План

1. Офіційно-діловий стиль – мова службових документів та усної комунікації.
2. Культура писемного ділового мовлення: загальна характеристика.
3. Вимоги до укладання й оформлення адміністративно-канцелярських документів: обліково-фінансових, кадрових (щодо особового складу), господарсько- договірних, довідково-інформаційних, розпорядчих.

Рекомендована література

- Єщенко Т. А. Фахове мовлення лікаря: [практикум] / Єщенко Т. А. Львів: ЛНМУ, 2023. 123 с.
- Єщенко Т. А. Фахове мовлення лікаря: [вправи і завдання для самостійної роботи студентів] / Єщенко Т. А. Львів: ЛНМУ, 2023. 78 с.
- Єщенко Т. А. Фахове мовлення лікаря: [збірник тестових завдань для поточного контролю] / Єщенко Т. А. Львів: ЛНМУ, 2022. 81 с.
- Голод Р.Б. Українська мова (за професійним спрямуванням): [навчальний посібник] / Р.Б. Голод, О.М. Мельничук, А.І. Сілевич. – Івано-Франківськ: Видавництво ІФНМУ, 2023. 212 с.
- Караман С.О. Українська мова за професійним спрямуванням: [навчальний посібник для ВНЗ] / С.О. Караман, О.А. Копусь, В.І. Тихоша. – К. : Літера ЛТД, 2023. – 544 с.
- Шевчук С.В. Українська мова за професійним спрямуванням: [підручник, за програмою МОН]. 5-те видання / С.В. Шевчук, І.В. Клименко. Київ: Алерта, 2022. 696 с.
- Шутак Л.Б. Культура усного спілкування медичного працівника: [навчальний посібник для студентів вищих медичних навчальних закладів III – IV рівнів акредитації] / Л.Б. Шутак, Г.В. Навчук. Чернівці: Видавництво БДМУ, 2021. 177 с.

Вправи і завдання

1. Напишіть резюме, мета якого – заміщення вакантної посади лікаря – травматолога.

2. Напишіть заяву про прийняття на роботу. Визначте, який це документ:

- 1) за найменуванням;
- 2) за місцем виникнення;
- 3) за формою.

Обґрунтуйте власну думку.

3. Укладіть заяву, розмістивши подані реквізити відповідно до правил оформлення. Допишіть у запропонованому документі реквізити, резолюцію та візу.

Ректорові Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова акад. АПН України проф. В. П. Андрущенко студента III курсу Житомирського педагогічного інституту Ткаченка Івана Володимировича
ЗАЯВА
Прошу зарахувати мене студентом III курсу медичного факультету (спеціальність - педіатрія) у зв'язку з переїздом моєї родини на постійне проживання в м. Київ.

До заяви додаю витяг із залікової книжки; характеристику, видану за місцем попереднього навчання; свідоцтво про народження; довідку про місце проживання.

1 вересня 2001 року. (підпис) Ткаченко І.В.

4. Напишіть характеристику за поданими реквізитами відповідно до правил оформлення. Знайдіть помилки в оформленні характеристики. Відредагуйте текст. Допишіть відсутні відомості.

ХАРАКТЕРИСТИКА

Сидоренко Ірина Миколаївна, яка закінчила школу з золотою медаллю, зарекомендувала себе як студентка із великим потенціалом, бажанням до навчання та засвоєння нових знань. На протязі навчального процесу зауважень та скарг щодо поведінки та виконання навчального навантаження до Сидоренка І.М. з боку викладачів не поступало. Завжди має свою власну думку, ніколи не боїться сказати, як вона рахує. Загалом студентку можна охарактеризувати як старанну з широкими перспективними можливостями.

Декан факультету Т. Рибальчук

5. Напишіть доручення за нижчеподаною інформацією.

ДОРУЧЕННЯ

Я, Варик Ольга Федорівна, студентка II курсу історичного факультету Дрогобичського Державного Педагогічного університету імені І.Франка доручаю Морозу Андрію Миколаєвичу отримати в бібліотеці 20 «Орфографічних словників».

Доручення дійсно до кінця червня місяця цього року

Підпис Варик О. Ф.

Засвідчую: М. Я. Дика

6. Напишіть оголошення про пошук роботи лікарем.

7. На основі оголошень укладіть запрошення для участі у заходах.

16 та 17 березня 2017 року в Києві та Житомирі, відповідно, відбудуться науково- навчальні семінари «Належна медична практика. Імплементация протоколів провізора/лікаря». Група компаній «МедЕксперт» продовжує виїзні семінари для лікарів згідно Наказу МОЗ України №132 Адм від 15.12.16 р. м. Київ. Нова тема «Належна медична практика. Імплементация протоколів провізора/лікаря». Даний цикл семінарів входить

до Програми підвищення кваліфікації співробітників медичної галузі і зараховується при атестації/переатестації для підтвердження кваліфікаційної категорії (2 бали). Слухачі отримують Сертифікат учасника. Запрошуємо до участі в семінарі першостільників, лікарів, провізорів, представників медичних і аптечних організацій, фахівців контрольно-аналітичних лабораторій, співробітників лікарень установ охорони здоров'я, фахівців із реєстрації ліків, співробітників підрозділів досліджень і розробок, співробітників профільних кафедр медичних учбових закладів.

Участь у семінарі безоплатна.

8. Укладіть лист-вітання колег з професійним святом.

9. Виправте помилки у тексті привітання з Днем лікаря.

Привітання 3 Днем лікарського працівника

Від імені працівників [назва організації] щирозсердно вітаю вас з Днем лікарського працівника!

Бажаю всім, хто присвятив своє життя служінню ідеалам добра та людяності, невичерпності сил і завзяття, творчої наснаги у вашій важливій праці.

Нехай щастям і любов'ю наповнюється кожен день вашого життя, а праця на благо людей приносить задоволення і радість. Нових ідей і перемог, надійних партнерів і вірних друзів, процвітання, удачі і добробуту вам і вашим родинам!

10. Укладіть резюме, обравши з переліку будь-яку посаду з медицини.

1. Лікар-кардіолог.
2. Завідувач відділу терапії.
3. Заступник завідувача відділу.
4. Завідувач відділу хірургії.
5. Лікар-аналітик.
6. Сімейний лікар.

Самостійна робота №15 ПРОФЕСІЙНА ДОКУМЕНТАЦІЯ ЛІКАРЯ (4 год.)

Змоделюйте мовленнєву ситуацію (в аптеці, на прийом у лікаря, в поліклініці, в стоматолога).

1. Подайте (виправити) українські мовленнєві формули.

- Привітання;
- Поздоровлення;
- Вибачення;
- Прощання;
- Рекламація.

2. Випишіть текст професійного змісту.

3. Здійсніть переклад тексту професійного змісту (на власний вибір).

4. Підготуйте доповідь на тему «Елементи суржика у стоматології».

5. Виготовіть індивідуальну папку найтипівіших документів стоматологічно-професійного чи загально-ділового напрямку.

6. Змоделюйте фахову телефонну розмову.

7. Побудуйте відмову від партії неякісних медикаментів (стоматологічних матеріалів чи медикаментів).

- 8. Напишіть фразмент офіційного листа стоматологічного змісту.**
9. Підберіть під кутом зору використання різних частин мови текст.
10. Напишіть документи, зокрема:

- Заяву для влаштування на роботу.
- Заяву навчального змісту.
- Пояснювальну записки.
- Службовий лист в обласний департамент охорони здоров'я.
- Акт на списання стоматологічних матеріалів (інвентаря).

11. Самостійно заповніть медичні документи на відповідному бланку. (див. додані та самостійно підібрані бланки)

- Щоденник спостережень за хворими.
- Талон на прийом пацієнта лікарем.
- Довідку медичного змісту.
- Контрольний талон (до медичної довідки).
- Виписку з медичної карти.
- Карту розвитку новонародженого.
- Листок непрацездатності.
- Медичну картку стоматологічного хворого.
- Рецепт.

12. Складіть алгоритм бесіди стоматолога з пацієнтом для навчання раціональній гігієні порожнини рота, правильно вибудовуючи послідовність тверджень

Слова для довідки:

зубна щітка, полоскальний розчин ромашки, настоянка кори дуба, лікувально-профілактична зубна паста, мінеральні речовини, видалення каменів, тривалість чищення, колові рухи, сольові пасти, кальцієвмісні пасти, від ясен, зверху вниз, внутрішня частина зуба, зовнішня частина зуба, зубний еліксир, жувальна поверхня молярів.

14. Укладіть посадову інструкцію лікаря стоматологічній клініці.

15. Виконайте тестові завдання.

1. Завдяки функції мови людство може користуватися світовими досягненнями:

- А) навчальними;
- Б) комунікативними;
- В) гносеологічними;
- Г) мислетворчними;
- Д) консервативними.

2. Виразити свої емоції та почуття людині допомагає:

- А) комунікативна функція мови;
- Б) естетична функція мови;
- В) художня література;
- Г) художня функція мови;
- Д) мислення.

3. Середньонаддніпрянські говірки належать до:

- А) північноукраїнського наріччя;
- Б) галицьких говірок;
- В) кубанських;
- Г) південно-східного наріччя;

- Д) класифікація звуків.
4. Звукову систему літературної мови врегульовуюють:
- А) фонетичні норми;
 - Б) шиплячі звуки;
 - В) наголоси;
 - Г) особливості ритмомелодики;
- Д) класифікація звуків.
5. Вживання якого із поданих слів не є нормативним для української мови:
- А) адресаат;
 - Б) спільний;
 - В) розпорядження;
 - Г) довіреність;
- Д) клопотання.
6. У якому слові порушено орфографічну нормативність:
- А) хвилястий;
 - Б) застерегати;
 - В) зцілення;
 - Г) почеревина;
- Д) перехресний.
7. У якому випадку форма родового відмінка однини утворена правильно:
- А) рахунка;
 - Б) рахунку;
 - В) директору;
 - Г) матір'ю;
- Д) в. А-Б
8. У словосполученні «охоплений полум'ям» простежується:
- А) художній стиль;
 - Б) дія морфологічної норми;
 - В) складна орфографія;
 - Г) синтаксична конструкція;
- Д) фразеологічність.
9. Який із варіантів перекладу є неправильним:
- А) хорошие отношения – гарні стосунки (взаємини);
 - Б) больничный лист - лікарняний листок;
 - В) ведущий специалист – провідний фахівець;
 - Г) срочные меры – термінові заходи;
- Д) запущенная болезнь – за давнена хвороба.
10. У котрому рядку порушено морфологічну норму сучасної української літературної мови:
- А) препарат коштує 5 гривнів;
 - Б) пневмонія;
 - В) фаланги пальців;
 - Г) зап'ясток;
- Д) сухожилки.
11. Наявні слова у мові фіксує:
- А) лексикологія;
 - Б) лексикографія;
 - В) орфографія;
 - Г) словник.
12. Лексичне значення слова є:
- А) його звуковим виявом;

- Б) його основним навантаженням;
 - В) його внутрішнім змістом;
 - Г) його комплексним вираженням.
13. Полісемія слова передбачає обов'язкову:
- А) співзвучність з іншими словами;
 - Б) наявність єдиного значення;
 - В) наявність відтінків значень;
 - Г) наявність кількох значень.
14. Стилiстичнi синонiми вiдрiзняються:
- А) вiдтiнками значень;
 - Б) емоцiйними вiдтiнками;
 - В) сферою вживання;
 - Г) зазначеним у в. А-В
15. Плеонаризми належать до:
- А) контекстуальних синонiмiв;
 - Б) контекстуальних антонiмiв;
 - В) специфiчних синонiмiв;
 - Г) специфiчних антонiмiв.
16. Слово «акцiонер» за походженням є:
- А) французьким;
 - Б) англiйським;
 - В) латинським;
 - Г) грецьким.
17. Слова «розбещений i розпещений» перебувають у:
- А) синонiмiчних зв'язках;
 - Б) паронiмiчних зв'язках;
 - В) антонiмiчних зв'язках;
 - Г) омонiмiчних зв'язкiв.
18. В уривку «нiмим отверзуться уста» Т. Шевченка вжито:
- А) iсторизми;
 - Б) дiалектизми;
 - В) архаїзми;
 - Г) неологiзми.
19. Вульгаризми перебувають:
- А) у складi лiтературної мови;
 - Б) у рiзних жаргонах;
 - В) у вуличному жаргонi;
 - Г) у межах пасивної лексики.
20. Глумачний словник:
- А) розкриває значення слова;
 - Б) консервує наявнi у мовi слова;
 - В) пояснює правопис слова;
 - Г) подає правильнi форми слова.
21. Словосполучення «ставати дибки» - це :
- А) фразеологiчне зрощення;
 - Б) професiйне словосполучення;
 - В) фразеологiчний вираз;
 - Г) фразеологiчна єднiсть;
 - Д) фразеологiчне речення.
22. Яке iз словосполучень правильне :
- А) халатне ставлення;

- Б) халатне відношення;
- В) недбале відношення;
- Г) недбале ставлення;
- Д) недбальське ставлення.

23. Котре із термінологічних словосполучень неправильно перекладено

- А) расстройство желудка – розлад шлунку
- Б) родильный дом – пологовий будинок
- В) он является хирургом – він являється хірургом
- Г) отягощенный анамнез – обтяжений анамнез
- Д) челюстно-лицевой отдел – щелепно-лицевий відділ

24. Яка із фраз біблійна за походженням:

- А) Кесарю – кесарева;
- Б) точити ляси;
- В) скринька Пандори;
- Г) гладити проти шерсті;
- Д) наживати п'ятами.

25. Знайти помилку у фрагменті оголошення:

- А) «Запрошуємо до участі в конкурсі»;
- Б) «Чекаємо вас о 18 годині»;
- В) «Завітайте до діагностичного центру»;
- Г) «Лікар приймає по понеділках»;
- Д) «Конференція відбудеться о...».

26. Який із фрагментів заяви є правильним:

- А) «Прошу дозволити відробити пару...»
- Б) «Прошу дозволити відпрацювати пару...»
- В) «Прошу дозволити відробити пари...»
- Г) «Прошу дозволити відпрацювати заняття»
- Д) «Прошу дозволити відроблення пари»

27. Обрати правильний варіант ділового вислову:

- А) в разі несплати;
- Б) у випадку невиплати;
- В) у випадку неуплати;
- Г) у випадку несплати;
- Д) при випадку несплати.

28. У фрагменті доручення знайти правильну відмінкову форму:

- А) доручаю Лишик Роману Кузьмичу;
- Б) доручаю Лишику Роману Кузьмичу;
- В) доручає Лищикові Роману Кузьмовичу;
- Г) доручаю Лищикові Роману Кузшнчеву;
- Д) поручаю Лишик Роману Кузьмичу

29. Іменник «доповідь» належить до:

- А) I відміни;
- Б) III відміни;
- В) середнього роду;
- Г) спільного роду;
- Д) II відміни.

30. Речення із одним головним членом називається:

- А) неповним;
- Б) повним;

- В) односкладним;
- Г) називним;
- Д) розповідним.

31. Документи створені способом нанесення знаків письма рукою автора, називаються:

- А) письмовими;
- Б) авторськими;
- В) рукописними;
- Г) текстовими;
- Д) діловими;

32. До обов'язкових реквізитів документа установи чи організації не належить:

- А) Дата;
- Б) Підпис;
- В) Прізвище виконавця;
- Г) реєстраційний індекс;
- Д) заголовок тексту;

33. Домашня адреса повинна бути вказана в:

- А) автобіографії;
- Б) фінансовій розписці;
- В) довідці з ЖЕКу;
- Г) у всіх вказаних документах;
- Д) у жодних перерахованих документах;

34. На сторінці формату А4 документа резолюція розміщується:

- А) нижче підписів;
- Б) у правому верхньому кутку;
- В) у лівому верхньому кутку;
- Г) у лівому нижньому кутку;
- Д) за бажанням керівника установи;

35. Текст автобіографії пишеться :

- А) Довільно ;
- Б) хронологічно;
- В) від першої особи;
- Г) від третьої особи;
- Д) так, як у п. А, Б, В;

36. Знайти помилки у фрагменті документа:

- А) відпустка для догляду за дитиною...;
- Б) щорічну відпустку може бути поділено на частини...;
- В) відпустка надається терміном...;
- Г) відпустка по догляду за дитиною надається ...;
- Д) невикористана частина відпустки...;

37. Знайти правильний фрагмент документа:

- А) Соколовському Ігорю Ігоревичу
- Б) Соколовському Ігореві Ігоровичеві
- В) Панові І. І. Соколовському
- Г) Соколовському Ігорю Ігоровечу
- Д) Соколовській Ользі Ігорівній

38. Головний документ що підтверджує трудову діяльність громадян і служить для встановлення стажу-це:

- А) трудова угода;
- Б) контракт про працевлаштування;

- В) трудова книжка;
 - Г) наказ що до кадрів;
 - Д) трудовий договір;
39. Накладна є документом :
- А) організаційним;
 - Б) посередницької діяльності
 - В) банківським ;
 - Г) обліково-фінансовим;
 - Д) господарсько-договірним;
40. Який із поданих сталих мовних зворотів є доречним при подяці :
- А) вибачте, але...
 - Б) дозвольте нагадати вам про...
 - В) висловлюємо щиру вдячність за...
 - Г) користуючись нагодою передаємо...
 - Д) з приємністю повідомляємо вам...

16. Виконайте тестові завдання.

1. Мова людини виконує в суспільстві різні функції. У якому варіанті відповідь є неправильною:
- А) комунікативну - називну;
 - Б) комунікативну;
 - В) культуроносну і естетичну;
 - Г) текстово - синтаксичну;
 - Д) гносеологічну і мислетворчу.
2. Наддністрянські говірки належать до:
- А) південно-східного наріччя;
 - Б) карпатських говірок південно - західного наріччя;
 - В) перехідних говірок України;
 - Г) південно-західного наріччя;
 - Д) східної України.
3. Звукові зміни у літературній мові закріплюються:
- А) орфографічними нормами;
 - Б) правописними нормами;
 - В) фонетичними нормами;
 - Г) приголосними звуками;
 - Д) морфологічними правилами.
4. Норми літературної мови діють:
- А) у художній літературі;
 - Б) на різних рівнях мовної системи;
 - В) для піднесення мовної культури людей;
 - Г) у юридичних документах;
 - Д) в офіційно - діловій сфері.
5. Яке з поданих слів суперечить українській нормативності:
- А) довідка;
 - Б) больничний;
 - В) термінологія;
 - Г) фармація;
 - Д) клініцист.
6. У якому слові збережено українську орфографічну норму:
- А) застерегати;
 - Б) товаришом;
 - В) надкістниця;

- Г) чашою;
Д) сціджувати.
7. Яке із слів не порушує фонетичної літературної норми:
А) кергиз;
Б) бежжурний;
В) рядок;
Г) роскопати;
Д) сімдесять.
8. Яке із наведених слів сприяє розвитку культури мовлення:
А) наказую;
Б) вельмишановний;
В) розглянути;
Г) академія;
Д) спілкування.
9. У якому випадку український переклад здійснено правильно:
А) в кінці кінців;
Б) кидатися в очі;
В) винести /комусь/ подяку;
Г) у протилежнім разі;
Д) ви маєте рацію.
10. Знайти порушення синтаксичної нормативності:
А) Рада акціонерного товариства контролює діяльність правління;
Б) Аптека пропагує бальзами, мазі, гелі, настоянки;
В) Стороннім вхід заборонений;
Г) Ми цінуємо і пишаємося нашими лікарями;
Д) Купуючи ліки перевіряйте дату виготовлення.
11. Реальний зміст, закладений у слові, передає його:
А) лексичне значення;
Б) звукове оформлення;
В) граматична форма;
Г) правильне написання;
Д) буквенне позначення
12. Звукова оболонка слова є:
А) внутрішнім його змістом;
Б) буквами;
В) зовнішнім виявом значення;
Г) фіксацією значення слова;
Д) моносимією.
13. На базі синекдохи виникає у мові:
А) метафоричне переносне значення;
Б) фразеологічне зумовлене значення;
В) метонімічне переносне значення;
Г) синтаксично зумовлене значення;
Д) функціональне переносне значення.
14. Омофони належать до:
А) граматичних омонімів;
Б) лексичних омонімів;
В) специфічних омонімів;
Г) міжмовних омонімів;
Д) паронімів
15. Слово «вражати» є прикладом:

- А) полісемії;
 - Б) моносемії;
 - В) запозичення;
 - Г) синонімії.
 - Д) антонімії
16. Варваризми використовуються у мові для:
- А) передання емоцій;
 - Б) відтворення місцевого колориту;
 - В) образу співрозмовника;
 - Г) збагачення її словникового складу;
 - Д) образності.
17. Ім'я «Віталій» належить до:
- А) грецизмів;
 - Б) латинізмів;
 - В) російських запозичень;
 - Г) старослов'янізмів;
 - Д) французьких запозичень.
18. Які із поданих слів не є лексичним діалектизмом:
- А) боцян/чорногуз/;
 - Б) стирка/ганчірка/;
 - В) кумпітера/картопля/;
 - Г) яндола/миска з вушками по краях;
 - Д) мандибурка/картопля
19. Серед поданих прикладів не є архаїзмом слово:
- А) прах/порох;
 - Б) атрамент/чорнило;
 - В) легінь/парубок;
 - Г) воістину/направду;
 - Д) перст/палець
20. В етимологічному словнику можна знайти інформацію щодо:
- А) історію розвитку слова;
 - Б) походження слова;
 - В) пояснення значень слова;
 - Г) написання слова;
 - Д) полісемії.
21. Словосполучення "вільний птах" є:
- А) синтаксичним словосполученням;
 - Б) вільним словосполученням;
 - В) фразеологічним виразом;
 - Г) фразеологічною єдністю;
 - Д) термінологічним.
22. Яке із словосполучень правильне:
- А) проливати світло на проблему;
 - Б) просвітити проблему;
 - В) висвітлювати проблему;
 - Г) висвічувати проблему;
 - Д) засвічувати проблему.
23. Знайти помилку у перекладі термінологічної одиниці:
- А) родильное отделение - пологове відділення;
 - Б) больничный лист - лікарняний листок;
 - В) остановка кровотечения - припинення кровотечі;

- Г) заболевание корью - захворювання корем;
 Д) стоматологической практика – стоматологічна практика.
24. Яка із фразем почерпнута з мисливства:
 А) рятівне коло;
 Б) клеїти дурня;
 В) на ловця і звір біжить;
 Г) гнути спину;
 Д) танцювати в решеті.
25. Знайти помилку у фрагменті оголошення:
 А) «Будемо раді вас бачити»;
 Б) «... мати при собі медичну справку»;
 В) «... у програмі зустрічі»;
 Г) «Запрошуємо на роботу».
 Д) «Концеренція розпочнеться о...»
26. Який із фрагментів заяви є правильним:
 А) «... відпуск за свій рахунок, що для лікування»;
 Б) «... відпуск за свій рахунок для лікування»;
 В) «... відпустка за власний рахунок для лікування»;
 Г) «... відпустка за особистий рахунок для лікування»;
 Д) «... відпустка за власний рахунок на лікування».
27. Обрати правильний варіант ділового вислову:
 А) бюро по працевлаштуванню;
 Б) бюро із працевлаштування;
 В) бюро за працевлаштуванням;
 Г) бюро працевлаштування;
 Д) бюро з-за працевлаштування.
28. У фрагменті доручення знайти правильну відмінкову форму:
 А) Доручаю Сивокінь Петру Петровичу;
 Б) Доручаю Сивоконю Петрові Петровичу;
 В) Доручаю Сивокіню Петрові Петровичу;
 Г) Доручаю Сивоконеві Петру Петровичу;
 Д) Доручаю Сивоконеві Петрові Петровичу.
29. Іменник "сузір'я" належить до:
 А) 1 відміни;
 Б) collectiva;
 В) 2 відміни;
 Г) мішаної групи;
 Д) жіночого роду.
30. Поєднання слів «буду працювати» - це:
 А) словосполучення;
 Б) граматична основа речення;
 В) складне дієслово;
 Г) форма майбутнього часу;
 Д) обставина часу.
31. Документи, які є результатом спілкування установи з іншими установами чи організаціями, називаються:
 А) вихідними;
 Б) розхідними;
 В) зовнішніми;
 Г) договірними;
 Д) службовими.

32. До обов'язкових реквізитів документа установи чи організації не належать:
- А) дата;
 - Б) підпис;
 - В) реєстраційний індекс;
 - Г) текст документа;
 - Д) відбиток печатки.
33. Підставу необхідно вказувати в:
- А) заяві;
 - Б) акті;
 - В) пояснювальній записці;
 - Г) протоколі;
 - Д) усіх перерахованих документах.
34. На сторінці формату А-4 назва виду документа розташовується:
- А) зліва;
 - Б) посередині сторінки;
 - В) у правому-верхньому кутку;
 - Г) будь-де;
 - Д) у лівому-верхньому кутку.
35. Текст документа повинен бути викладений, як правило:
- А) емоційно;
 - Б) від другої особи;
 - В) від третьої особи;
 - Г) у довільній формі;
 - Д) у наказовій формі.
36. Знайти помилку у фрагменті документа:
- А) обізнаний працівник;
 - Б) знаючий працівник;
 - В) тямущий працівник;
 - Г) працівник із досвідом роботи;
 - Д) тямкий працівник.
37. Знайти правильний фрагмент документа:
- А) пануюча думка;
 - Б) бувші учасники;
 - В) свідчити факти;
 - Г) проект узгодили;
 - Д) проект засвідчили.
38. Документ, який закріплює процес і результати роботи різних органів (в т. числі і виборних), проведення зборів, нарад чи засідань - це:
- А) звіт;
 - Б) протокол;
 - В) статут;
 - Г) доповідь;
 - Д) договір.
39. Доповідна записка є документом:
- А) розпорядчим;
 - Б) організаційним;
 - В) терміновим;
 - Г) довідково-інформаційним;
 - Д) юридичним.

40. Який із поданих мовних зворотів є найдоречнішим при рекамації:
- А) змушені повернути надіслане вами обладнання;
 - Б) згідно з актом експертизи N... медикаменти втратили термін придатності;
 - В) вибачте, що завдали прикрощів;
 - Г) розуміємо вашу стурбованість, але...;
 - Д) хотіли б нагадати про....

ТЕМИ ВИСТУПІВ ДО ТЕМИ «ПУБЛІЧНИЙ ВИСТУП»

1. Місце української мови серед інших мов світу.
2. Мова української діаспори.
3. Походження письма.
4. Топоніми мого краю.
5. Прізвище і прізвиського мого села (міста, вулиці, оточення).
6. Гідроніми мого регіону. Їх історія і походження.
7. Культура мови в наш час.
8. Культура мови сучасного студента.
9. Функції мови в наш час.
10. Бездоганна мова - це реальність чи мрія?
11. Значення рідного слова.
12. Художнє слово і його значення для мовної культури людини.
13. Мова як ідентифікатор національної сутності.
14. Музика і поетика української мови.
15. Дитяча мова - яскрава сторінка мовленнєвої діяльності людини.
16. Багатобарв'я метафоричного слова.
17. Проблема походження української мови.
18. Мова - історична пам'ять народу.
19. Значення мови для інтелектуальної діяльності людини.
20. "Як парость виноградної лози, плекайте мову" М. Рильський.
21. Чи шкідливий суржик?
22. Мова - активний засіб формування свідомості.
23. Значення мовної освіченості для людського суспільства.
24. Багатство української мови - елемент розквіту української нації.
25. Стилiстичне різнобарв'я української літературної мови.
26. "Бо то не просто мова-звуки..." П. Тичина.
27. Фонетичне багатство української мови.
28. Мовні помилки сучасної реклами.
29. Офіційно-діловий стиль і його значення для мови ділової людини.
30. Народні та офіційні назви хвороб та їх значення для мовної етики сучасного лікаря.
31. Історія розвитку української термінології.
32. Що втрачає людина, яка не вмiє грамотно висловити свою думку.
33. Чому рiже слух неправильне слово.
34. Запозичення чи елементи суржика? - окреслення проблеми.
35. Мова і свідомість.
36. Українські терміни і їх використання.
37. Терміни і їх місце у діловому мовленні.
38. Мовна культура сучасного стоматолога.
39. Активний словник освіченої людини.
40. Мовний етикет сучасного лікаря.
41. Пасивний склад української етики. Вміння їм володіти.

42. Справочинство в Україні.
43. Українські лікарі-поети.
44. Культура мови і культура в мові.
45. Значення мови для розкриття творчого потенціалу людини(медика).
46. Багатство і бідність словника людини.
47. «Слово рідне, мово рідна, хто вас забуває...».

Список використаної літератури

Основна

1. Бабич Н. Основи культури мовлення. — Львів, 2022.
2. Бурячок А. Про зміни та доповнення в третьому і четвертому виданнях «Українського правопису» (2022 р. 1993 р.) // Українська мова і література в школі — 1993. — № 5-6, с. 40-48.
3. Глушак С.В., Дияк О.В., Шевчук С.В. Сучасні ділові папери: навчальний посібник для ваших та серед них спеціальних навчальних закладів. — 3-є видання, переробл. І. Попов — К.: А.С.К., 2022.— 400 с.
4. Головащук С. Складні випадки наголошення: словник-довідник. — К.: Наукова думка. —2022.
5. Головач А. С. Зразки оформлення документів. Для підприємств та громадян. —Донецьк: Сталкер, 2020. —352 с.
6. Діденко А.Н. Сучасне діловодство. Навч. посібник. —К: Либідь, 1998. — 257 с.
7. Ділова українська мова. Навч. посібник / О.Д. Горбул, Л.Г. Галузинська, Т.І. Ситник, С.А. Яременко: За ред. О.Д. Горбула — 2-е вид. випр. і доп.— К.: Т-во «Знання» КОО, 2022. — 226 с.
8. Гринчишин Д., Сербенська О. Словник паронімів української мови. —К.: Радянська школа, 2021.
9. Загнітко А.П., Данилюк І.Г. Українське ділове мовлення: професійне і непрофесійне спілкування. — Донецьк: ТОВ ВКФ «БАО», 2022. — 480 с.
10. Зарицька І.М., Чикаліна І.О. Українське ділове мовлення. Практикум / за загальною редакцією проф. А.П. Загнітка. — Донецьк: Центр підготовки абітурієнтів, 1977. — 112 с.
11. Зубков М. Сучасне українське ділове мовлення. — Х.: Торсінг, 2022. — 384 с.
12. Закон про мови // Освіта. — 2022. — №72.
13. Караванський С. Практичний словник синонімів української мови. — К., 2022.
14. Коваль А.П. Культура ділового мовлення. Писемне та усне ділове спілкування. — К.: Вища школа. 1977. —294 с.
15. Культура української мови: довідник / за ред. В.М. Русанівського. — К.: Либідь 2022. — 304 с.
16. Коваль А.П. Ділове спілкування —К.: Либідь . 1992. — 294 с.
17. Козачук Г.О. Українська мова: довідник / за ред. В.М. Русанівського — К.: Либідь. 2022. —304 с.

Додаткова література

1. Потелло І.М. Ділова українська мова: Навч. Посіб. — К.: МАУП, 1998, — 248 с.
2. Словник ділової людини. — Львів, 1992.

Надія Дмитрівна Черкес,
кандидат філологічних наук, доцент

ФАХОВЕ МОВЛЕННЯ СТОМАТОЛОГА

Завдання для самостійної роботи студентів 1 курсу денної форми навчання другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 22 «Охорона здоров'я» спеціальності 221 «Стоматологія»

Навчальний посібник містить вправи і завдання, орфографічні та стилістичні тренінги, які покликані забезпечити досконале володіння майбутніми стоматологами нормами сучасної української літературної мови та дотримання вимог культури усного й писемного професійного мовлення; сформувати навички оперування фаховою термінологією у стереотипних ситуаціях спілкування; оволодіти прийомами підготовки та презентації публічного виступу, а також укладання, редагування і коригування наукових стоматологічних текстів, офіційно-ділової документації щодо особового складу, довідково-інформаційної та господарсько-договірної груп, професійної документації працівника стоматологічної клініки. Практичні завдання з кожного розділу спрямовані на розвиток і вдосконалення лексично-граматичних, комунікативних умінь і навичок. Значну увагу приділено аналізу специфіки функціонування омонімів, паронімів, синонімів, іменників, прикметників, числівників, займенників, дієслів і дієслівних форм у фаховому мовленні. У завданнях проаналізовано і відображено складні випадки керування, основні синтаксичні особливості простого і складного речення у наукових і офіційно-ділових текстах. Приділено увагу питанням етикету усного і писемного мовлення майбутнього лікаря-стоматолога. Низка вправ і завдань формують навички послуговування лексикографічними джерелами та іншою допоміжною довідковою літературою, необхідною для самостійного вдосконалення мовної культури фахівця. До кожної теми вміщено список рекомендованої літератури (основної і додаткової).

Адресовано студентам вищих навчальних закладів денної форми навчання зі спеціальності 221 «Стоматологія».

ББК 81.2Укр-9я73